

Obsah	
ÚVOD	5
1 Volební právo jako součást parlamentní demokracie	7
1.1.1 Parlamentní demokracie	7
1.1.2 Volební právo	9
1.1.2.1 Zásady volebního práva podrobně	9
1.1.3 Cenzy volebního práva	12
2 Volební systémy	15
2.1 Charakteristické rysy a specifika volebních systémů	16
2.1.1 Většinové systémy	16
2.1.2 Systém poměrného zastoupení	18
2.1.3 Smíšený systém	18
2.2. Volební obvody	18
2.3 Volební systémy České republiky a Velké Británie	19
2.3.1 ČR – systém poměrného zastoupení	19
2.3.2 VB – většinový volební systém	24
2.3.3 Výhody a nevýhody obou systémů	26
3 Předpoklady pro účast ve volbách a příprava voleb	28
3.1 Podmínky pro účast ve volbách	28
3.1.1 Podmínky pro účast ve volbách v místě svého bydliště	28
3.1.2 Podmínky pro účast ve volbách pro občany žijící v zahraničí	32
3.1.2.1 Krátkodobý pobyt v zahraničí	32
3.1.2.2 Dlouhodobý pobyt v zahraničí	33
3.2 Pravidla voleb	35
3.2.1 Ohlášení voleb	35
3.2.2 Předvolební kampaně	37
3.2.3 Tradiční volební dny	41
4 Co ovlivňuje výsledky voleb?	45
4.1 Účast voličů	45

4.1.1	Důvody nízké volební účasti	47
4.1.2	Faktory ovlivňující rozhodnutí voličů – modely volebního chování	48
5	Průběh a porovnání voleb v ČR a VB v roce 2010	52
5.1	Předvolební období	52
5.1.1	Rekapitulace volebního období 2006 - 2010 v ČR	52
5.1.2	Rekapitulace volebního období 2005 - 2010 ve VB	56
5.2	Předvolební kampaň a předvolební průzkumy	58
5.2.1	Předvolební kampaň a předvolební průzkumy v ČR	58
5.2.2	Předvolební kampaň a předvolební průzkumy ve VB	62
5.3	Volební výsledky	64
5.3.1	Výsledky voleb do PSP ČR v roce 2010	64
5.3.2	Volební výsledky do Parlamentu ve VB v roce 2010	67
	Závěr	70
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	72
	SEZNAM PŘÍLOH	82

Úvod

„Demokracie je vláda lidu, lidmi, lidem.“

(Abraham Lincoln, Gettysburg, 1863)

Poslední parlamentní volby ve Velké Británii a v České republice se uskutečnily shodně v květnu 2010 a přinesly řadu významných změn a nových trendů. Díky ročnímu Internshipu ve Velké Británii jsem měla možnost být v této zemi až do poloviny května 2010 a sledovat tak zdejší vrcholící předvolební kampaň, samotný průběh dne voleb, které proběhl 6. května a povolebnímu vyjednávání. Následně jsem měla možnost ještě ten samý měsíc srovnat předvolební období v České republice, kam jsem se vracela a být svědkem vrcholících předvolebních bojů, samotných voleb, které se uskutečnily 28. a 29. května a následných povolebních dohod.

Pro obě země to byly volby výjimečné. Jak v České republice, tak ve Velké Británii došlo k výraznému oslabení do té doby dominantních politických stran. V České republice výsledky voleb v roce 2010 umožnily vznik silné většinové koalice, dokonce tak silné, že poprvé od vzniku České republiky se vláda mohla opírat o ústavní většinu v Poslanecké sněmovně. Tato situace byla tedy diametrálně odlišná od té po volbách v roce 2006. Volby způsobily patovou situaci a následné vyslovení nedůvěry vládě, které bylo završeno tzv. úřednickou vládou.

Naproti tomu ve Velké Británii čtvrtkem 6. května roku 2010 skončila třináctiletá vláda labouristické strany, která v preferencích ztrácela už delší dobu a jejíž popularitě nepřidala ani ekonomická krize. A ačkoliv v těchto volbách vyhrála Konzervativní strana, nebyla schopná vytvořit většinovou vládu. Poprvé tak od druhé světové války došlo k tomu, že strany byly nuceny se dohodnout na vládě koaliční.

Cílem této práce je srovnat parlamentní volby a volební systémy v obou zemích a analyzovat výsledky posledních parlamentních voleb.

Při zpracování práce bylo využito především metody odborné analýzy - zejména politologické literatury a statistických údajů, které byly následně srovnávány. Práce vychází jak z českých, tak anglických publikací. Především části zaměřené na Velkou Británii vychází až na výjimky pouze z publikací zapůjčených v County Council

Suffolk Library v Ipswich a Aldeburgh. Ze seznamu použité literatury bych chtěla především zdůraznit publikaci od Michaela Morena *Politics and Governance in the UK*, která mi posloužila jako výborný podpůrný materiál s řadou odkazů.

Text práce je rozdělen do šesti kapitol, které jsou členěny na dílčí podkapitoly. Ačkoliv jsou obě země v politické terminologii označovány jako parlamentní demokracie, je zde řada rozdílů. Tyto rozdíly jsou v první kapitole rozpracovány. První kapitola se rovněž věnuje volebnímu právu, sledující jeho postupné rozšiřování na většinu populace a zásadám a omezením, která se ho týkají.

V následující kapitole jsou postupně prezentovány jednotlivé volební systémy, kdy systém poměrného zastoupení je podrobně demonstrován na ČR a obsahuje podkapitulu, která podrobně vysvětluje a pro snazší vysvětlení na příkladu hlavního města Prahy uvádí D'Hondtovu metodu, používanou pro přepočítání hlasů do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Druhá část této kapitoly popisuje většinový systém, demonstrováný na Velké Británii. V závěru této kapitoly jsou podrobně uvedeny výhody a nevýhody obou systémů.

Třetí kapitola se zabývá nezbytnými podmínkami pro účast ve volbách. Jelikož jednou ze základních podmínek, které umožňují volit, je občanství dané země, je v této části práce zařazena podkapitola, která popisuje, jaké jsou podmínky pro získání občanství, v případě, že volič občanem není. Vedle toho jsou v této části zahrnuty i podmínky, které je nutno splnit, pokud se volič rozhodne volit ze zahraničí. Tato kapitola je doplněna o pravidla, která doprovázejí volby, včetně tradičních volebních dnů a volebních kampaní.

Kapitola čtvrtá je zaměřena na účast ve volbách a snaží se reflektovat nejvýznamnější faktory, které ovlivňují účast voličů ve volbách.

Pátá kapitola podrobně popisuje předvolební období, konkrétní volební kampaně, a především pak analyzuje výsledky voleb.

1 Volební právo jako součást parlamentní demokracie

1.1 Parlamentní demokracie

Stát je mocenský aparát sloužící k organizování společnosti (obyvatelstva) na přesně vymezeném území na základě jistých pravidel a norem, jejichž respektování a dodržování je vymahatelné donucovacími prostředky a sankcemi.¹ Parlamentní volební systémy, které budeme srovnávat, jsou typem zastupitelské demokracie v demokratických státech². Na rozdíl od států nedemokratických, kde okruh osob, které se účastní správy státu, je omezen pouze na úzkou skupinu obyvatelstva nebo na jednotlivce, v demokratických státech se na vládě podílí co možná nejvíc občanů. Od 18. století se stala demokracie hlavní normou k posuzování systému vlády a ne pouze jednou z několika jejích podob. V souvislosti s tímto chápáním demokracie, dochází k postupnému rozšiřování volebního práva. Všeobecné volební právo je tak chápáno jako podmínka naplnění přirozené rovnosti všech lidí.

Nepřímá neboli zastupitelská demokracie, v námi srovnávaných zemích znamená, že občané uplatňují svou vůli prostřednictvím demokraticky volených zástupců. Liší se tím tak od demokracie přímé, kde o všech veřejných záležitostech bezprostředně rozhodují sami občané, jichž se týkají. Původ 'přímé demokracie' nalézáme už v antice, v klasických Aténách, kde přímá demokracie byla užívána především pro hlavní otázky správy státu. V současné době se nejčastěji setkáváme s formou přímé demokracie v podobě referenda.³

Přestože se obě země, Česká republika i Spojené království Velké Británie a Severního Irsku řadí mezi parlamentní demokracie, při bližším zkoumání najdeme mezi těmito systémy mnoho zásadních rozdílů. Na rozdíl od České republiky, která byla dlouhá léta pod nadvládou Habsburské monarchie a samostatné dějiny píše až od roku 1918 (založením Československa), je dnešní podoba systému Velké Británie výsledkem

¹ ČERMÁK, Otázka demokracie. Nakladatelství Olomouc, 1998, 188-189 s.

² Termín 'demokracie' je vytvořen z řeckého 'demos' (lid) + 'kratein' (vládnout) tedy vláda lidu. Vláda lidu znamená, že všichni občané mají stejnou míru práv i povinností, o veřejných záležitostech rozhodují sami občané, a to: přímo (přímá demokracie) nebo prostřednictvím volených zástupců (zastupitelská demokracie), je přípustná (mnohdy žádoucí) pluralita názorů, o rozdílných názorech se vede kompetentní diskuse, hledá se konsensus, realizuje se názor většiny, veškerá práva menšin zůstávají

zachována, opozice vládnoucí moci je zcela legální. (MILLER, 83-88 s.)

³ MILLER D. Blackwellova encyklopedie politického myšlení. Brno: Barrister a Principal. 2000. 83-88 s.

dlouhodobého historického vývoje. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku je konstituční monarchie, ve které veřejnost volí lídry, kteří zemi dle nastavených pravidel řídí. Královna může radit, případně varovat, nicméně všechna rozhodnutí jsou na premiérovi a jeho kabinetu. Oproti České republice (tehdejšímu Československu), které se od samého počátku vyvíjelo jako demokratická země s republikánským zřízením⁴, Velká Británie prošla vývojem od monarchie s absolutní mocí panovníka k parlamentní demokracii s velmi silným postavením premiéra, kde je monarcha symbolem země.⁵

Zatímco na našem území jsou počátky parlamentní demokracie spojeny se společenskopolitickými změnami, které nastaly v důsledku revoluce v roce 1848 (tyto změny měly podíl na chápání vlivu širokých vrstev společnosti na politické moci),⁶ kořeny britské parlamentní demokracie sahají až do 13. století. Po podepsání 'Magna Charty', která zavedla pro krále omezení vybírat daň bez souhlasu jeho královské rady, v roce 1215, byl položen základ vzniku parlamentu. Ve 14. století byl parlament rozdělen do dvou komor skládajících se z 'Lords' (Sněmovna lordů) a 'Commons' (měšťanstvo, Dolní sněmovna). Dolní sněmovna, zastoupená nižší šlechtou a zástupci měst, představovala obecné zájmy. „*Dolní komora se stala prvním příkladem užití voleb při formování parlamentu.*“⁷ Po reformách Jindřicha VIII. došlo ke zjednodušení volebních pravidel. Hrabství vysílala po dvou rytířích stejně tak jako samospráva měst, která vysílala po 2 zástupcích. O tom, kdo smí v jednotlivých městech volit a kdo ne, rozhodovala místní pravidla. V některých městech mohli volit všichni svobodní měšťané, jinde pouze majetková elita.⁸

Politická reprezentace byla v Evropě až do 2. poloviny 18. století umožněna jen příslušností ke stavu, a to buď šlechtickému, nebo církevnímu. Výjimku tvořila Velká Británie, jejíž parlamentarismus přispěl dokonce k současnému pojetí voleb, a to tím, že vytvořil komoru volených zástupců svobodných lidí. Po Velké Francouzské revoluci

⁴ V roce 1918 byl vládní kabinet součástí parlamentu, který jej vytvořil a kontroloval. Masarykem prosazovaný 'americký prezidentský model' byl pro domácí politiku nepřijatelný. Výsledkem byl kompromis – parlamentní demokracie. Tento kompromis se odrazil v textu ústavy, která byla přijata 29. února 1920. Příprava ústavy trvala více než rok (VODIČKA, CABADA *Politický systém České republiky* Portál, 2007 23 s.)

⁵ BARNHOUSE, L. *Life in UK*. London: Survival books, 2009 69-71s.

⁶ FILIP, SCHELLE *Vývoj a současnost voleb*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 26-37s.

⁷ KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Praha: Prof. Publishing, 2006. 30s.

⁸ PYPER, R.; ROBINS, L. *United Kingdom governance*. Macmillan, 2000. 250-278 s.

však dochází ke zlomu. Počátky této revoluce jsou spojeny se zavedením všeobecného volebního práva. Všeobecnost volebního práva je jednou ze čtyř zásad, které charakterizují podstatu volebního práva.⁹

1.2 Volební právo

Volební právo vymezuje okruh osob oprávněných hlasovat a podmínky hlasování (kdo je voličem a jak hlasuje). Podstatu volebního práva charakterizují čtyři hlavní zásady: Všeobecnost volebního práva, Tajnost hlasování, Rovnost volebního práva a Přímost hlasování.¹⁰

1.2.1 Základní zásady volebního práva podrobně¹¹:

1 Všeobecnost volebního práva je v obou námi srovnávaných zemích zaručena tím, že právo volit (aktivní volební právo) má každý občan bez ohledu na národnost, pohlaví, dosažené vzdělání, náboženské vyznání, sociální původ a majetkové poměry, který v den voleb dosáhl věku 18 let. Právo být zvolen (volební právo pasivní) je v České republice podmíněno věkem 21 let do Poslanecké sněmovny Parlamentu a věkem 40 let do Senátu.¹² Na rozdíl od Velké Británie, kde zákonem z 11. června 2006 'The Electoral Administration Act 2006' tzv. 'Volební administrativní listina z roku 2006' došlo ke snížení minimální věkové hranice do Dolní komory Parlamentu z 21 let na 18 let.¹³

Vývoj volebního práva ve Velké Británii a na území dnešní České republiky (dříve na území Rakouska–Uherska) byl postupný a částečně odrážel složitost ústavních poměrů, především v Rakousku-Uhersku. S prvními významnými zákony, které odstartovaly ve Velké Británii a na území České republiky zevšeobecňování volebního práva, se setkáváme v 2. polovině 19. století. Do roku 1896 byli občané tehdejšího Rakouska-Uherska děleni do čtyř tzv. kurií, (velkostatkářské, obchodních měst, obchodních a živnostenských komor a venkovských obcí). Z volebního práva byly v této době vyloučeny ženy a dělnictvo. Roku 1896 se zavádí volební kurie, do které

⁹ KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Praha: Prof. Publishing, 2006. 28-32s.

¹⁰ MILLER D. Blackwellova encyklopedie politického myšlení. Brno: Barrister a Principal. 2000. 388-390s.

¹¹ MILLER D. Blackwellova encyklopedie politického myšlení. Brno: Barrister a Principal. 2000. 388-390s.

¹² SCHELLE *Vývoj volebního práva do obecních orgánů*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. 3s.

¹³ DAWSON, I. RICHARDSON J. *Dying for the Vote-How ordinary people won the right to vote*. London: John Murray Ltd. 2002. 66-67.

spadali všichni muži starší 24 let. Tento kuriální systém byl v roce 1907 zrušen a bylo zavedeno všeobecné, rovné a tajné volební právo pro muže, kteří jsou starší 24 let a mají státní občanství rakousko-uherské monarchie.

První světová válka vytvořila pro český a slovenský národ příležitost k prosazení státoprávních požadavků. V Ústavě ČSR z roku 1920 je zakotveno všeobecné, přímé, rovné a tajné volební právo pro všechny občany starší 21 let. Výslovně bylo přiznáno vojákům a poprvé i ženám. Volební právo v předválečném Československu patřilo k nejdemokratičtějšímu ve své době. V srpnu 1945 bylo ústavním dekretem prezidenta republiky č. 47/1945 Sb. a na něj navazujícím nařízením vlády č. 48/1945 Sb. rozhodnuto o tom, že osoby, které dosáhly věku 18 let, budou mít aktivní volební právo (právo volit) a pasivní volební právo (právo být zvolen) bude spojeno s věkem 21 let.¹⁴

Ve Velké Británii se na současném volebním právu podílí pět zákonů. V níže přiložené tabulce uvádíme zákony z let 1832 až 1969 o zastupování lidu, které rozšířily volební právo.¹⁵

Tabulka č. 1: Vývoj volebního práva ve Velké Británii

1832 - Great Reform Act – Velká reformní listina	20% populace – vyšší vrstva (muži)
1867 – Second Reform Act – Druhá reformní listina	33% populace – muži (bohatší dělníci v městech)
1884 – Franchise Act – 3. Reformní listina	67% populace – muži (zahrnuje i dělníky - zemědělce)
1918 – Representation of the People Act – Listina reprezentující lid	74% všech obyvatel – nad 21 let/ženy nad 30 let
1928 – Equal Franchise Act – Zákon o všeobecném volebním právu	100% všech obyvatel nad 21 let
1969 – Representation of the People Act – Listina reprezentující lid	100% všech obyvatel nad 18 let

V roce 1831 mohlo volit jen omezený okruh šlechticů zhruba 5% (cca 450 000) dospělé populace. V roce 1832 zajistil tzv. 'Great Reform Act' navýšení počtu voličů o

¹⁴ FILIP, SCHELLE *Vývoj a současnost voleb*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 26-52 s.

¹⁵ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 47 s.

15% tím, že volit už mohli i muži z vyšší společenské vrstvy. Tento zákon sice nepředstavoval velký revoluční průlom ve voličském systému Velké Británie, nicméně byl první ukázkou možné změny ve prospěch skupin, které byly do té doby na okraji společnosti.¹⁶

V roce 1867 byl počet voličů rozšířen o muže – dělníky „městské“. Zákon z roku 1884 zahrnuje už i muže – dělníky „zemědělské“. Na přelomu 19. /20. století svou roli sehrálo i feministické hnutí 'suffrage' tzv. sufražetky, které usilovalo mimo jiné o volební právo pro ženy. Zákonem z roku 1918 bylo volební právo postoupeno i ženám nad 30 let. Tento věk byl snížen o deset let později na 21 a v roce 1969 došlo k definitivnímu zrovnoprávnění všech občanů. Volební právo se od té doby vztahuje na všechny občany Velké Británie nad 18 let.¹⁷

2 Tajnost hlasování – umožňuje občanům České republiky při volbách projevit svou vůli zcela svobodně, bez vnějšího ovlivňování. Při volbách je zajištěna zřízením odděleného prostoru, kam musí volič povinně vstoupit a v osamocení tam provést úpravu volební listiny. Volební listinu následně vloží do úřední obálky, kterou obdržel od volební komise a tu pak do zapečetěné volební urny, do které se lístky mohou vhazovat pouze úzkou štěrbinou. Hlas by byl neplatný v případě, že by volič vhodil pouze lístek bez úřední obálky či v jiné než úřední obálce. V případě závažných zdravotních důvodů může občan požádat obecní úřad o hlasování mimo volební místnost. Toto hlasování je možné provést pouze v územním obvodu stálého okrsku a v takovém případě jsou vysláni dva členové okrskové komise s přenosnou schránkou.

Ve Velké Británii je Tajnost hlasování dodržována v případě vhození hlasu stejným způsobem. Odlišnosti však spatřujeme v tom, že volič může volit i 'Voting by post' – tzv. volit poštou a 'Voting by Proxy' – jedná se o možnost volit prostřednictvím někoho na základě plné moci. Tento způsob hlasování je možný jen v případě, že je volič v zahraničí, postižený, nebo z pracovních důvodů se nemůže dostavit k hlasování.

¹⁶ DAWSON, I. RICHARDSON J. Dying for the Vote-How ordinary people won the right to vote. London: John Murray Ltd. 2002. 24-27s.

¹⁷ROVNÁ, I. Kdo vládne Británii. Praha:SLON, 2004. 42-45s.

O způsobech hlasování v jednotlivých zemích podrobněji v kapitole '3.1 Podmínky pro účast ve volbách'.¹⁸

3 Rovnost volebního práva - se zajišťuje tím, že každý volič má jeden hlas, je zapsán jen v jediném volebním obvodu, ve kterém může volit, a všechny hlasy mají stejnou váhu. Další podmínkou pro zajištění rovnosti je rovnoměrné voličské zastoupení v jednotlivých volebních obvodech. U většinového volebního systému (volby do senátu v ČR, volby do Dolní komory Parlamentu ve Velké Británii) je dána velikostí obvodu. Při poměrném volebním systému (volby do Poslanecké sněmovny PČR) je dána počtem zástupců. O volebních obvodech podrobněji v kapitole '2.2 Volební obvody'.

4 Přímost hlasování – znamená, že volič volí osobně a přímo volené zástupce. To vylučuje možnost zastoupení voliče při volbách nebo přenesení jeho volebního práva na někoho jiného. S možností přenesení volebního práva na někoho jiného se setkáváme ve Velké Británii. Podrobněji je rozpracováno v kapitole '3.1 Podmínky pro účast ve volbách'. Poprvé se s přímým hlasováním setkáváme ve francouzské ústavě z roku 1793. Ve většině zemí bylo přímé hlasování do dolní komory parlamentu zavedeno v průběhu 19. století.¹⁹

1.3 Cenzy volebního práva

V demokratické společnosti existují cenzy, které omezují volební právo, aniž by byla narušena jeho zásadní všeobecnost např. podmínka státního občanství, podmínka věku a podmínka způsobilosti k právním úkonům.²⁰

Podmínka státního občanství – výkon volebního práva se v České republice i ve Velké Británii váže v zásadě na občanství. Toto omezení je zpravidla vysvětlováno tím, že cizinci nejsou zodpovědní za důsledky svého rozhodnutí. Z hlediska Evropské unie, jejíž Evropský parlament je volen přímo občany, je volební právo vázáno ne na státní občanství, ale na občanství v některém z členských států Evropské unie. Zajímavostí ve Velké Británii je, že volit v 'General election' neboli národních - parlamentních volbách může každý britský občan, občan Irské republiky nebo občan

¹⁸ *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.aboutmyvote.co.uk/register_to_vote/british_citizens_living_abroad.aspx>.

¹⁹ KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Praha: Prof. Publishing, 2006. str. 56-59.

²⁰ Volební zákon 247/1995 Sb. §18 - §22.

Commonwealthu²¹ (žijící ve Velké Británii nebo mající povolení k pobytu) starší 18 let. Definice občana Commonwealth²² zahrnuje občany British Overseas Territories a British Crown Dependencies.

Tabulka č. 2: Země Commonwealth²³

Antigua and Barbuda	Jamaica	St Vincent & The Grenadines
Australia	Kenya	Samoa
The Bahamas	Kiribati	Seychelles
Bangladesh	Lesotho	Sierra Leone
Barbados	Malawi	Singapore
Belize	Malaysia	Solomon Islands
Botswana	Maldives	South Africa
Brunei Darussalam	Malta*	Sri Lanka
Cameroon	Mauritius	Swaziland
Canada	Mozambique	Tonga
Cyprus*	Namibia	Trinidad & Tobago
Dominica	Nauru	Tuvalu
Fiji Islands**	New Zealand	Uganda
The Gambia	Nigeria	United Kingdom
Ghana	Pakistan	United Rep of Tanzania
Grenada	Papua New Guinea	Vanuatu
Guyana	Rwanda	Zambia
India	St Kitts & Nevis	Zimbabwe
	St Lucia	

British Overseas Territories²⁴

Anguilla	St Helena and dependencies (Ascension Island and Tristan da Cunha)
Bermuda	South Georgia and the South Sandwich Islands
British Antarctic Territory	
British Indian Ocean Territory	

²¹ *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.electoralcommission.org.uk/glossary/q#Qualifying-Commonwealth-citizen>

²² Commonwealth je nezávislý spolek Velké Británie a jejich bývalých kolonií, který se do roku 1931 nazýval Briské impérium - později Britské společenství národů. Když po 2. světové válce začal celosvětový proces dekolonizace, získala většina bývalých britských kolonií samostatnost. Dnes je členem Commonwealthu 54 nezávislých zemí + území podřízená správě Velké Británie, Austrálie a Nového Zélandu. Kromě Velké Británie je britský panovník (Alžběta II.) respektován jako hlava státu v 15 zemích Commonwealthu, jako hlava Commonwealthu je však uznáván všemi jeho členy. *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.electoralcommission.org.uk/glossary/q#Qualifying-Commonwealth-citizen>

²³ *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.electoralcommission.org.uk/glossary/q#Qualifying-Commonwealth-citizen>

²⁴ Spojené království Velká Británie má po světě celkem čtrnáct zámořských teritorií (overseas territories), které jsou posledními zbytky Britského impéria. Tato území nejsou považována za součást království, nicméně jejich obyvatelé mají britské občanství a právo bydlet ve Velké Británii.

British Virgin Islands Cayman Islands Falkland Islands Gibraltar Montserrat Pitcairn Island	Sovereign base areas on Cyprus Turks and Caicos Islands
--	--

British Crown Dependencies²⁵

Isle of Man The Channel Islands (including Jersey, Guernsey, Sark, Alderney, Herm and the other inhabited Channel Islands).

Podmínka věku - právo volit a být volen je omezeno na osoby, které dosáhly v den voleb zákonem stanoveného věku: v českém kontextu je do poslanecké sněmovny aktivní volební právo (volit) 18 let, pasivní (být volen) 21 let, do senátu je aktivní volební právo 18 let a pasivní 40 let. Ve Velké Británii je aktivní i pasivní volební právo podmíněno věkem 18 let.

Podmínka způsobilosti k právním úkonům – Na rozdíl od České republiky, kde sice právo volit nemá osoba zbavená právní způsobilosti, má ho však každá vězněná osoba, která je občanem ČR a svoji totožnost prokáže platným občanským průkazem nebo cestovním pasem. Ve Velké Británii byla, vedle právní způsobilosti, trestní bezúhonnost jeden z důvodů, kdy ačkoliv byl volič britským občanem starším 18 let, tak volit nemohl. Tato podmínka byla odůvodňována tím, že ten kdo není schopen zajišťovat svoje záležitosti, není tedy schopen postarat se o věci veřejné.²⁶

Tato podmínka byla v platnosti ještě v námi srovnávaných volbách v květnu 2010. K její změně však došlo 2. listopadu 2010, tedy necelých pět měsíců po volbách. Evropský soud pro lidská práva nařídil Velké Británii dát volební právo tisícům vězňů. Premiér David Cameron uvedl, že vláda vyčerpala všechny právní možnosti k odvolání a v britských věznicích se tak bude po 140 letech opět volit. Volební právo odebral vězňům zákon z roku 1870, který byl převzat zákonem o

²⁵ Crown Dependencies neboli korunní dependece jsou ostrovy, který nejsou sice součástí Spojeného království, ale britský parlament má právo pro ně vydávat zákony. *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.electoralcommission.org.uk/glossary/q#Qualifying-Commonwealth-citizen>>

²⁶ CABADA, L; KUBÁT, M. Úvod do studia politické vědy. Praha: EUROLEX BOHEMIA, s.r.o., 2002. 56-60 s.

zastoupení občanů z roku 1983. „Evropský soud pro lidská práva (ESLP) v roce 2005 rozhodl, že všeobecný zákaz vězňům volit je diskriminační postup, který porušuje Evropskou úmluvu o lidských právech.“²⁷ Dodnes ale není situace úplně jednoznačná Velká Británie hledá cestu jak se 'popasovat' s verdiktem Štrasburku, aby tím byla narušena britská tradice co nejméně. Dne 24. října 2012 britský premiér David Cameron dokonce vystoupil v Parlamentu s tím, že za jeho vlády nikdy nedostanou volební právo vězni. Britský parlament má čas na rozhodnutí o osudu vězeňského volebního práva do poloviny listopadu.²⁸

2 Volební systémy

Volební systém představuje konkrétní způsob, kterým je přeměněna vůle voličů hlasujících ve volbách do výsledné podoby voleného zastupitelského sboru; určuje způsob převodu hlasů na mandáty.²⁹ Ve volební teorii i praxi jsou známé celé řady matematických metod k přepočtům hlasů na mandáty (především při systému poměrného zastoupení). Nejčastěji jsou používány metody D'Hondt a A. Sainte-Laguë. Tyto matematické metody používané k přepočtům hlasů na mandáty určité řady dělitelů jsou pojmenovány po svých „vynálezcích“ Belgičanovi Victor D'Hondt a Francouzovi A. Sainte-Laguë (tato metoda se používá např. v Dánsku, Norsku, Švédsku). K jednotlivým metodám podrobněji v kapitole 2.3.1 Česká republika – systém poměrného zastoupení³⁰

Existující volební systémy, které budou v této kapitole podrobněji rozpracovány, lze klasifikovat pomocí mnoha různých kritérií. Tím nejběžnějším je počet přidělených mandátů v jednom volebním obvodu.

Na základě kritéria - počet přidělených mandátů v jednom volebním obvodu - rozlišujeme tři základní kategorie volebních systémů: většinové, poměrné a smíšené.

²⁷ Vězni ve Velké Británii získali po 140 letech volební právo[online]. Vydáno 2. 11. 2010 [cit 24. 6. 2012]. Dostupné z: <<http://www.vscr.cz/veznice-oracov-84/informacni-servis-1606/aktuality-184/volby-do-poslanecke-snemovny>>.

²⁸ Britský premiér Cameron nedovolí vězňům volit. [online]. Vydáno 24. 10. 2012 [cit 25.10. 2012]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ze_sveta/britsky-premier-cameron-nedovoli-veznum-volit-20121024.html>

²⁹ CHYTÍLEK, R. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2004. 13 s.

³⁰ KLÍMA, M. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Praha: Radix, 2001. 63-66 s.

2.1 Charakteristické rysy a specifika volebních systémů

2.1.1 Většinové systémy

Většinový systém byl chápán jako mechanismus založený na jednomandátových obvodech, který větším stranám přináší nadměrné zisky v poslaneckých křeslech, zatímco menším spíše ztráty.

Varianty většinového systému:

2.1.1.1 Relativní většinový systém (jednokolový systém prosté většiny)

Tento typ systému předpokládá vítězství kandidáta, který získal nejvíc hlasů bez ohledu na to, jak velký tento zisk je. Jedná se o většinu prostou, někdy též nazývanou poměrnou či relativní. Poslancem se stává ten kandidát, který získal ve volebním klání nejvyšší počet hlasů. Teoreticky tak může zvítězit poslanec rozdílem pouze jediného hlasu. Poslancem se může stát i kandidát, který získal pod 50 % hlasů či méně, než činí součet hlasů jeho protikandidátů. Počet kandidátů v jednotlivých obvodech není omezen. Za každou politickou stranu se však v daném obvodu může o mandát ucházet pouze jeden kandidát. Jednokolový systém prosté většiny byl uzákoněn v Anglii roku 1429 a byl užíván při volbách dvou rytířů z každého hrabství a dvou měšťáků z každého samosprávného města do dolní komory. Původně se volby konaly ve dvou mandátových okruzích. Jednomandátové volební obvody se začínají ve Velké Británii využívat až v 2. polovině 19. století. Postupně se z volebního principu relativní většiny v jednomandátových okruzích stala standardní metoda užívaná nejen ve Velké Británii, ale i ve většině států, které byly původně britskými koloniemi.³¹

2.1.1.2 Absolutní většinový systém (Dvoukolový)

Naproti předchozímu systému tento předpokládá pro obdržení mandátu získání nadpolovičního počtu odevzdaných platných hlasů (50% + 1 hlas). Tato zásada bývá spojena s potřebou konat v případě, že žádný kandidát nezískal absolutní většinu hlasů, další kola hlasování – dnes se zpravidla jedná o dvoukolové hlasování. Tyto systémy bývají označovány také jako systémy dvojitého hlasování, opakovaného hlasování nebo systémy rozhodujícího utkání. První kolo se koná stejně jako v klasickém jednokolovém

³¹ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 77 s.

systemu relativní většiny. Pokud kandidát obdrží předem určený podíl hlasů je rovnou zvolen, aniž by bylo potřeba uspořádat druhé kolo hlasování. Jestliže se tak nestane, následuje druhé kolo voleb, jehož vítěz získá mandát.³²

Druhé kolo se v detailech liší stát od státu. V rovině jednomandátových obvodů je nejčastěji používanou metodou ta, v níž do druhého kola postupují dva nejsilnější kandidáti z kola prvního a ostatní kandidáti jsou vyřazeni tzv. '*system absolutní většiny v čisté podobě*'. Tím je dána jistota, že jeden z nich získá nadpoloviční většinu hlasů. V České republice jsou senátoři voleni dle této zásady dvoukolového většinového systému v 81 jednomandátových volebních obvodech. Kandidát zvítězil, pokud získal více než 50 % z celkového počtu platných odevzdaných hlasů v daném obvodu (absolutní většinu). V případě, že se tak nestane, koná se druhé kolo, do kterého postupují 2 kandidáti s největším počtem získaných hlasů v prvním kole. Ve druhém kole je tak zisk absolutní většiny jedním z kandidátů zaručen (při rovnosti hlasů by následně rozhodl los). Senátní volby se dají označit jako tzv. '*volby rozložené*' - každé 2 roky se obnovuje 1/3 jeho členů.³³

Tento způsob řešení konání druhého kola voleb se používá často pro prezidentské volby v zemích, které volí své prezidenty přímo např. Francie. V prvním kole, které se konalo v neděli 22. 4. 2012, voliči rozhodli, že do finálového duelu postoupí Nicolas Sarkozy a Françoise Holland. V druhém kole 6. 5. dostal více hlasů Françoise Holland³⁴

Další variantou dvoukolového systému absolutní většiny je systém spojující absolutní většinu s relativní. V tomto systému je první kolo zcela shodné s předchozí variantou. Kdo v něm získá přes 50 % odevzdaných hlasů, obsadí mandát v daném volebním obvodu. Postup do druhého kola však není omezen jen na dva kandidáty s největším ziskem, ale může do něj vstoupit každý, kdo překročí určitý limit získaných hlasů v předchozím kole. V druhém kole se vítězem stane ten, kdo dostane nejvyšší počet hlasů, přičemž není důležité, zda zvítězí s nadpoloviční většinou hlasů nebo jen

³² FIALA, P. Politické strany ve střední a východní Evropě. Brno: Masarykova univerzita, 2003.

³³ KLOKOČKA, V. *Volby a politická reprezentace v pluralitních demokraciích*. Praha: Aleko, 1991. 80-100 s.

³⁴ Souboj Sarkozyho a Hollanda: Ve Francii začalo první kolo prezidentských voleb [online]. Vydáno 29. 5. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: <<http://zpravy/zahranici/ve-francii-zacaly-prezidentske-volby.htm>.>

nejvyšším počtem obdržených hlasů. Tento systém používá např. Francii při parlamentních volbách, kde do druhého kola postupuje každý, kdo v prvním kole získá alespoň 12,5 % hlasů.³⁵

2.1.2 Systém poměrného zastoupení je charakterizován více mandátovými obvody a stranickou kandidátkou, přičemž rozdělení mandátů odpovídá podílu hlasů a je poměrný vůči všem stranám. Myšlenka volebního systému poměrného zastoupení byla poprvé vyslovena v roce 1789, když hrabě Mirabeau prohlásil, že: „reprezentativní shromáždění by mělo být ve vztahu k lidu jako mapa ke krajině, kterou zobrazuje.“³⁶ U většinového systému stále zůstává otázka, kdo reprezentuje ty voliče, kteří nehlasovali pro vítěze a kterých při použití zásady relativní většiny mohla být i většina absolutní.³⁷

2.1.3 Smíšený systém je posledním typem ze základní kategorie volebních systémů. K rozvoji smíšeného volebního systému došlo v první polovině 90. let v rámci demokratizace v postkomunistických státech. To, co dělá smíšený volební systém smíšeným, spočívá v jeho propojení hlavních prvků většinového a poměrného systému. Voliči svými hlasy současně volí své zástupce na lokální, ale i regionální či celostátní úrovni prostřednictvím stranické kandidátky.³⁸

2.2 Volební obvody

Na rozdíl od České republiky, kde se volby konají do obou komor Parlamentu, ve Velké Británii se volby konají pouze do dolní komory – Dolní sněmovny (House of Commons). V České republice se volby pro potřeby voleb do Poslanecké Sněmovny PČR (konající se minimálně každé čtyři roky) dělí území do 14 volebních obvodů, které v současné době důsledně kopírují územní obvody vyšších územně samosprávných celků. Pro volby do Senátu (které se konají každé dva roky a obnovuje se 1/3) je území rozděleno na 81 územních celků.³⁹ Počet poslaneckých mandátů, který je následně

³⁵ KLOKOČKA, V. *Volby a politická reprezentace v pluralitních demokraciích*. Praha: Aleko, 1991. 79-94 s.

³⁶ KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Praha: Prof. Publishing, 2006. 34.

³⁷ KLÍMA, M. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Praha: Radix, 2001. 43-46 s.

³⁸ CABADA, M.; ŽENÍŠEK, M. *Smíšené volební systémy*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001.

³⁹ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

rozdělován (do PS) v rámci jednotlivých volebních obvodů, není dopředu znám, protože je vypočítán až po skončení voleb na základě volební účasti. O počtu mandátů rozdělovaných v rámci jednotlivých volebních obvodů rozhoduje počet odevzdaných platných hlasů v daném volebním obvodu. Zastoupení každého volebního obvodu v Poslanecké sněmovně je tak přímo závislé na počtu voličů, kteří v daném kraji odevzdají svůj platný hlas.⁴⁰

Naproti tomu všeobecné volby ve Velké Británii jsou konány minimálně jednou za 5 let s cílem zvolit 1 osobu za daný volební obvod (tzv. princip jednomandátových volebních obvodů). Tato zásada znamená, že volby probíhají v tolika obvodech, kolik je mandátů do zastupitelského sboru. To vyžaduje vytvoření menších volebních obvodů než při volbách podle principu poměrného zastoupení. Politická reprezentace se při využití tohoto systému stává výsadou většinové strany daného volebního obvodu. Většinový volební systém je vlastně jakýsi „knock out systém“ – rozdíl o jeden hlas znamená zisk všeho, vítěz bere vše.⁴¹

V současnosti je Velká Británie rozdělena na 650 jednomandátových obvodů – z toho 533 obvodů připadá Anglii, 59 obvodů Skotsku, Wales tvoří 40 obvodů a Severní Irsko je rozděleno celkem na 18 volebních obvodů. Přesné hranice jednotlivých volebních obvodů určuje volební komise a jejich kontrolu provádí vždy každých osm až dvanáct let za účelem zajištění co nejstejnější velikosti elektorátu v jednotlivých obvodech. Nicméně ani tyto úpravy nevedou k odstranění nerovností v počtech voličů.⁴²

2.3 Volební systémy České republiky a Velké Británie

2.3.1 Česká republika - systém poměrného zastoupení

Na rozdíl od Velké Británie, kde probíhají volby pouze do Dolní sněmovny, a to dle zásad většinového systému, v České republice probíhají volby do „Dolní“ - Poslanecké sněmovny dle zásad poměrného zastoupení a volby do „Horní sněmovny“ - Senátu dle zásad většinového systému. Jedná se o postupy, které vychází z historických souvislostí. V roce 1918 došlo na základě zákona č. 37/1918 Sb. o Národním

⁴⁰ § 48 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 54-55s.

⁴² CAIN, T. *How governments work*. London: DK Publishing, 2006, str. 37

shromáždění na území nově vzniklého státu Československého k přechodu od většinového systému užívaného v Rakousku-Uhersku k systému poměrného zastoupení.⁴³ Celý tehdejší volební systém byl založen na principu poměrného zastoupení až do roku 1954 (č. 26/1954 Sb. o volbách do Národního shromáždění), kdy byl schválen ústavní zákon, v němž byl zaveden absolutní většinový systém v jednomandátových obvodech.⁴⁴

V současné době volby do Parlamentu upravuje Ústava. Volby do Senátu Parlamentu České republiky, které upravuje zákon č. 247/1995 Sb. probíhají dle zásad většinového systému.⁴⁵ Volební systém využívaný ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR je volebním systémem poměrným, který v konečném výsledku vede k poměrnému převodu hlasů na mandáty.⁴⁶ Tento systém je v přímém protikladu vůči všem variantám většinového systému, tedy v protikladu vůči vítězství vždy jen jednoho. Jednoznačným přínosem tohoto typu volebního systému je jeho schopnost tvořit velmi proporční výsledky, kdy podoba voleného zastupitelského sboru poměrně přesně odráží podobu příslušného elektorátu. Poměrné systémy, mimo jiné, garantují zastoupení i dalším stranám v politické soutěži. Mezi proměnné, které dle M. Klímy⁴⁷ ovlivňují tento systém, patří:

1. velikost *volebních obvodů* – je veličina, která rozhoduje o počtu mandátů v daném volebním obvodě. Dvou-mandátový obvod představuje nejmenší možnou velikost volebního území. O volebních obvodech je podrobněji psáno v kapitole '2.2 Volební obvody';
2. (ne)existence *uzavírací klauzule* a stanovení její výše; dle čl. 20 Ústavy ČR je stanovena organizace voleb. Aktuální volební systém v ČR se vyznačuje zachováním uzavírací klauzule, jejíž překonání je nutné pro vstup do PS PČR. Pro postup politické strany či politického hnutí při sčítání hlasů je nutno získat nejméně 5 % z celkového počtu platných hlasů odevzdaných voliči na republikové úrovni;⁴⁸

⁴³ VODIČKA, K.; CABADA, L. *Politický systém České republiky*. Praha: Portál, 2003. 23 s.

⁴⁴ NOVÁK, M. *Systémy politických stran*. Praha: SLON, 1997. 37 – 44 s.

⁴⁵ Volební zákon č. 247/1995 Sb.

⁴⁶ LEBEDA, T. *Volební systémy poměrného zastoupení. Mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence*. Praha: Karolinum, 2008. 24 – 28s.

⁴⁷ KLÍMA, M. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Praha: Radix, 2001. 61s.

⁴⁸ DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha: VŠE v Praze, 2003.

3. povaha *kandidátních listin* - kandidátní listina je uspořádaný seznam kandidátů pro volby v poměrném volebním systému, které předkládají voličům politické subjekty usilující ve volbách o jejich přízeň. Ústava ČR ve svém čl. 5 poskytuje jednotlivým politickým subjektům právo ucházet se o přízeň voličů ve volbách v ČR. Volební zákon ve svém § 31 určuje, že kandidátní listiny pro volby do PS PČR mohou podávat politické strany a politická hnutí, které jsou registrovány a jejichž činnost nebyla pozastavena.

V jednom volebním obvodu může každá politická strana, politické hnutí a koalice podat jen jednu kandidátní listinu, a to nejpozději do 66 dnů přede dnem voleb krajskému úřadu prostřednictvím svého zmocněnce. Nejzazší datum pro podání kandidátní listiny ve volbách do PS PČR v roce 2010 bylo stanoveno na 23. 3. 2010. Ke každé kandidátní listině jsou strany povinny přiložit potvrzení o složení příspěvku na volební náklady ve výši 15.000,- Kč a vlastnoručně podepsaná prohlášení jednotlivých kandidujících osob zapsaných na kandidátní listině, jež potvrzují souhlas s kandidaturou.⁴⁹

Na základě podoby hlasování pak má volič různou možnost do kandidátní listiny zasahovat. Obecně lze říci, že volič spíše rozhoduje o hlasech pro daný politický subjekt než pro jednotlivé kandidáty. Nominace kandidátů je zpravidla výsledkem rozhodnutí stranického vedení.

V případě využití tzv. '*přísně vázané kandidátní listiny*' volič nemůže žádným způsobem měnit pořadí volených osob. Mandáty jsou přiznávány kandidátům na základě pořadí určeného kandidátní listinou. Pokud strana získá ve volbách osm mandátů, křesla připadnou prvním osmi uvedeným kandidátům. Tento způsob hlasování umožňuje politickému subjektu nejlépe kontrolovat výběr budoucích poslanců. Volič nemůže ovlivnit konkrétní personální složení voleného zákonodárného sboru (Portugalsko, Turecko, Rumunsko).⁵⁰

Při využití tzv. '*vázané kandidátní listiny*' - smí volič na jedné kandidátní listině strany, hnutí či koalice, již odevzdává svůj hlas, dělat dílčí úpravy. Zpravidla je využívána zásada preferenčního hlasování. Voliči tak získávají možnost měnit pořadí

⁴⁹ § 33 odst. 6 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 4 odst. 1 vyhlášky č. 233/2000 Sb.

⁵⁰ CHYTÍLEK, R. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2004. 117 s.

kandidátů na kandidátních listinách jednotlivých stran či koalic. Volič sice hlasuje pro politickou stranu, ale prostřednictvím preferenčního hlasování (zaškrtnutí) může označit jednu (Nizozemsko) nebo více (Česká republika) osob. Volební systém stanoví nutný počet hlasů z celkového počtu hlasů odevzdaných konkrétnímu politickému subjektu, jenž umožní kandidátovi „přeskočit“ na základě preferenčních hlasů své kolegy. V systému s vázanou kandidátní listinou může volič částečně ovlivnit, který z kandidátů se stane poslancem. Kontrola politického subjektu nad výběrem poslanců je v tomto případě oslabena. V tomto případě se zvyšuje možnost vytvoření vazby mezi voličem a zvoleným poslancem.

Třetím typem kandidátní listiny je tzv. '*volná kandidátní listina*'. Při použití tohoto typu kandidátní listiny smí volič buď provádět škrtnání či přepisování kandidátů na jím odevzdané kandidátní listině anebo provádět volbu přímo výběrem z různých stran, hnutí a koalic (Švýcarsko).⁵¹

Zákon č. 480/2006 Sb., který novelizoval volební zákon v období po volbách konaných v roce 2006, stanovil pro postup kandidáta na přední místo stranické kandidátní listiny zisk nejméně 5 % přednostních hlasů. (Před zavedením této změny bylo nejméně 7 % přednostních hlasů.) Stejným zákonem zároveň došlo ke zvýšení počtu přednostních hlasů ze stávajících dvou na současné čtyři. Tyto změny spolu s větším povědomím veřejnosti o možnosti udílet preferenční hlasy přinesly ve volbách konaných v roce 2010 celkem 46 poslanců zvolených pomocí preferenčních hlasů. Ve volbách konaných v roce 2006 bylo takto zvolených poslanců pouze 6;⁵²

4. *volební formule* - jde o matematický postup používaný pro přepočítání obdržených hlasů na mandáty, rozdělují se na volební kvóty a volební dělitele. Existuje několik druhů kvót a dělitelů. Součástí této práce budou pouze ty, které s jejím tématem souvisí. Volební kvóta stanovuje počet hlasů, které musí obdržet kandidátská listina, aby měla právo na jeden mandát. Volební dělitel znázorňuje řadu čísel, kterými jsou děleny zisky stran. V České republice se formou poměrného zastoupení volí do Poslanecké sněmovny, a do krajských a obecních zastupitelstev. Při těchto volbách se využívá D'Hondtovy metody pro přepočítání hlasů.

⁵¹ CHYTÍLEK, R. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2004. 117-118 s.

⁵² BALÍK, S. a kol. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, str. 159 – 160.

Dle D'Hondtovy metody se pro rozdělení mandátů využívá volebního dělitele (číslo, kterým se dělí platné hlasy získané stranami). Tato metoda se zakládá na postupném zvětšování dělitele od jedné pro platné hlasy stran. Jak M. Klíma uvádí, celková suma hlasů každé jednotlivé strany, která získala alespoň 5 %, se postupně vydělí určitými děliteli, čili kladnými celými čísly. V prvním řádku jsou uvedeny výsledky prvního dělení (číslem 1). V dalším řádku jsou výsledky hlasů stran po dělení číslem 2, následují řádky s výpočty po dělení číslem 3, 4 atd. Po rozdělení následuje přidělování mandátů, které je postaveno na principu „nejvyššího průměru hlasů na mandát“⁵³

Výsledky jsou řazeny podle velikosti, dokud nejsou obsazeny všechny mandáty.⁵⁴

Na základě informací o přidělených mandátech v jednotlivých krajích při volbách 28. - 29. 5. 2010⁵⁵ demonstrujeme jakým způsobem dle D'Hondtovy metody dochází k výpočtu mandátů pro konkrétní politické subjekty a jako příklad nám poslouží hlavní město Praha, které v posledních volbách získalo 25 mandátů.

Tabulka č. 3: Přepočítání hlasů na mandáty v Praze

Praha	TOP09 27,27% (173 840)	ODS 24,79% (158 014)	ČSSD 15,17% (96 706)	VV 10,31% (65 742)	KSČM 6,53% (41 647)
1	173 840 (1)	158 014 (2)	96 706 (3)	65 742 (6)	41 647 (11)
2	86 920 (4)	79 007 (5)	48 353 (9)	32 871 (14)	20 823 (24)
3	57 946 (7)	52 671 (8)	32 235 (15)	21 914 (22)	13 883
4	43 460 (10)	39 503 (12)	24 176 (19)	16 435	10 411
5	34 768 (13)	31 602 (16)	19 341	13 148	8 929
6	28 973 (17)	26 335 (18)	16 117	10 957	6 941

⁵³ KLÍMA, M. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Praha: Radix, 2001. 66 s.

⁵⁴ KLÍMA, M. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Praha: Radix, 2001. 63 s.

⁵⁵ Vlastní výpočty autorky provedené na základě dat získaných z: *Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2010* [online] [cit. 28. 3. 2012] dostupné z: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps6?xjazyk=CZ>>.

7	24 834 (20)	22 573 (21)	13 815	9 391	5 949
8	21 730 (23)	19 751 (25)	12 088	8217	5 205
Cekem mand 25	8	8	4	3	2

2.3.2 Velká Británie - většinový volební systém

Typickým reprezentantem většinového volebního systému je Velká Británie, kdy se u moci střídají zpravidla dvě největší parlamentní strany. Rok 1935 byl poslední rok, ve kterém získala vítězná strana ve volbách do Parlamentu více než 50% hlasů. Ve volbách 1950, 1951 a 1974 vítězná strana dosáhla nižšího počtu hlasů než strana, která nakonec formovala opozici. Jak můžeme vidět v tabulce 1 na [straně 25](#), v poválečné době se voliči odkláněli od konzervatismu a většinou volili Labouristickou stranu, která slibovala válkou vyčerpanému národu ulehčení od každodenních starostí v podobě řízení ekonomiky a znárodňování. Nicméně i přes velmi početnou dělnickou třídu, která Labouristickou stranu volila, dostala se k moci na přelomu 50. a 60. let Konzervativní strana, kterou upřednostňovala nemanuální pracující střední třída. Jedním z největších úspěchů tohoto období bylo řešení otázky bydlení.

Politická krize konce 70. let, spojená s hospodářskou krizí a rozštěpením Labouristické strany, způsobila pokles důvěry vůči stávajícímu politickému systému, a tato situace vedla k nástupu konzervativců v čele s Margaret Thatcherovou, které se hned několikrát podařilo překročit třídní rámec voličské příslušnosti.⁵⁶ Po nástupu Margaret Thatcherové začala strana uplatňovat monetaristickou politiku, na základě které podporovala volný trh a provedla privatizaci státem vlastněných společností. V zahraniční politice dosáhla vítězství ve válce o Falklandy. V době nástupu Johna Majora byla vláda populární, a to i poté, co se hospodářství dostalo do recese. Vlivem pokračujícího poklesu hospodářství narůstala nezaměstnanost, značný počet obyvatel musel prodat své domy a vláda se stávala stále více nepopulární. Ve volbách roku 1997 byla poražena Labouristickou stranou.

⁵⁶ MORAN, M *Politics and Governance in the UK*. Hampshire: Palgrave Macmilan, 2005, 157-160 s.

Následovala éra Labouristické strany. Vůdcem strany se v roce 1994 stal Tony Blair. Ten prosazoval tzv. novou etapu v historii strany - *New Labour*. Labouristé poté zvítězili ve volbách roku 1997. Blairova vláda mimo jiné určila předání části správních pravomocí Skotsku, Walesu a Severnímu Irsku a obnovení správního orgánu nad celým Londýnem – Greater London Authority. Velký obrat v podpoře vlády přinesly vnitrostranické skandály, které spolu s Blairovým spojenectvím s americkým prezidentem Georgem Bushem při zapojení do války v Iráku, způsobily nejnižší vítězství Labouristů v roce 2005 (35,2 %).⁵⁷ V roce 2007 Blair oznámil svůj záměr stáhnout se z politiky a jeho nástupcem byl jmenován Gordon Brown. Došlo sice k jistému obnovení důvěry v labouristy, nicméně ve volbách v roce 2010 zvítězili Konzervativci, kteří následně sestavili první koalici od 2. světové války.⁵⁸

Většinový volební systém je historicky starší než systém poměrného zastoupení. Ve Velké Británii nerozhoduje celostátní průměr hlasů pro tu či onu stranu, ale schopnost zvítězit v jednomandátových obvodech. Každý obvod volí jednoho člena parlamentu, který je zastupuje v House of Commons. Volič dává svůj jeden hlas kandidátovi, na konci volebního procesu jsou hlasy sečteny a kandidát s největším počtem hlasů vyhrál. Vítěz potřebuje minimálně jeden hlas rozdíl. Nejlepších výsledků v obsazení poslaneckých křesel dosahuje strana, jejíž volební podpora se koncentruje okolo 33 % na jeden volební obvod. Dosažení druhého místa se ve skutečnosti rovná nule.

Tabulka 4: Volební účast a počet získaných mandátů v letech 1945 - 2010⁵⁹

Datum voleb / % účast	Konzervativci (Získané mandáty)	Labouristé (Získané mandáty)	Liberálové (Získané mandáty)	Další (Získané mandáty)
5. 7. 1945 72,7 %	231	393	12	22
	W. Churchil	C. Attlee	A. Sinclair	
23. 12. 1950 83,9 %	298	315	9	3
	W. Churchil	C. Attlee	Cl. Davies	
25. 10. 1951 82,5 %	321	295	6	3
	W. Churchil	C. Attlee	Cl. Davies	

⁵⁷ ASTLE, J. *Britain after Blair – a Liberal Agenda*. London: Bookmarque, Ltd, 2006. 58-59 s.

⁵⁸ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 112 s.

⁵⁹ PYPPE, R. *United Kingdom governance*. Maxmillan, 2000. 69-74 s.

25. 5. 1955 76,7 %	344 Eden	277 C. Attlee	6 Cl. Davies	3
8. 10. 1959 78,8 %	365 H. Macmillian	258 H. Gaitskell	6 Cl. Davies	1
15. 10. 1964 77,1 %	304 A.Home	317 H. Wilson	9 J. Grimond	0
31. 3. 1966 75,8 %	253 E.D. Heath	363 H. Wilson	12 J. Grimond	2
18. 6. 1970 72 %	330 E.D. Heath	287 H. Wilson	6 J. Thorpe	7
28. 2. 1974 78,7 %	297 E.D. Heath	301 H. Wilson	14 J. Thorpe	23
10. 10. 1974 72,8 %	277 E.D. Heath	319 H. Wilson	13 J. Thorpe	26
3. 5. 1979 76,0 %	339 M. Thatcherová	269 J. Callaghan	11 D. Steel	16
9. 6. 1983 72,7 %	397 Thatcherová	209 M. Foot	23 R. Jenkins	21
11. 6. 1987 75,3 %	376 M. Thatcherová	229 N. Kinnock	22 D. Owen	23
9. 4. 1992 77,7 %	336 J. Major	271 N. Kinnock	20 P. Ashton	24
1. 5. 1997 71,4 %	165 J. Major	418 T. Blair	46 P. Aston	30
7. 5. 2001 58,4 %	166 W. Hague	412 T. Blair	52 CH. Kennedy	29
2005 61,5 %	S. Woodward	T. Blair/ G. Brown	Sir Menzies Campbell/	
	197	356	62	31
2010 65,1 %	D. Cameron	Ed Milliband	Nick Clegg	
	307	258	57	28

2.3.3 Výhody a nevýhody obou systémů

Debaty o změně volebního systému nejsou neobvyklým politickým tématem ani v České republice ani ve Velké Británii. Tato kapitola má za cíl shrnout jednotlivé výhody a nevýhody obou volebních systémů.

Jednoznačným přínosem volebního systému do Poslanecké sněmovny v České republice je jeho schopnost vytvořit proporční výsledky, které odráží podobu příslušného volebního obvodu a zajistit zastoupení i menších stran. Na druhé straně výsledek voleb může způsobit při počtu 200 poslanců v Poslanecké sněmovně téměř

patovou nebo patovou situaci. O patové situaci hovoříme v roce 2006, o téměř patové v roce 1996. Tehdy zvítězila ODS se ziskem 29,62 % hlasů (68 křesel). Nečekaný úspěch ČSSD znamenal ztrátu parlamentní většiny pro původní vládní sestavu. Václav Klaus byl nucen sestavit menšinovou vládu ODS - ODA - KDU-ČSL, která disponovala 99 křesly z celkového počtu 200 a Miloš Zeman se stal předsedou Poslanecké sněmovny.⁶⁰ Další nevýhodou pak může být při vytvoření koalice vysoký koaliční potenciál malých stran. Jelikož je velké strany potřebují, mohou si klást nepřiměřené požadavky (např. po volbách 2006 – Strana Zelených měla 6 poslanců v Poslanecké sněmovně, a z toho 3 byli ministři.)

V porovnání s poměrným volebním systémem je většinový volební systém srozumitelný, levný a snadno řízený. Mezi jeho největší výhody řadíme akceschopnou vládu.⁶¹ Dalším pozitivem je bezesporu jednoduchost volebního systému – volič disponuje pouze jediným hlasem, který udělí svému preferovanému kandidátovi. Přepočítání volebních výsledků je rovněž jednoduché – vítězí kandidát s nejvyšším počtem obdržovaných hlasů a není tedy potřeba využití složitých přepočtů s volebními kvótami, tudíž i výsledky se pro voliče jeví jako více transparentní.⁶²

Na druhé straně však většinový systém zanedbává přesnou reprezentaci, vede k velkému počtu tzv. 'wasted vote' = vyhozených hlasů, přeje nadreprezentaci silnějších soupeřů, neposkytuje voličům velký výběr a nestará se o dostatečnou reprezentaci slabších.⁶³ Tento tzv. 'Bipartismus' způsobuje podreprezentování třetí strany a v následujících volbách pak funguje i jeho psychologický účinek. To znamená odklon voličů od těch stran, které nemají reálnou šanci na vítězství. Zmiňovaná podreprezentace třetích stran dále výrazně ztěžuje přístup nových stran do stranickopolitického systému a jejich participaci na volební soutěži a voliče tak de-facto staví před alternativu mezi dvěma potenciálními vládními stranami. Ačkoliv zástupci menších stran nemají šanci dostat se do parlamentu, často se stává, že odebírají hlasy nejžhavějším kandidátům.⁶⁴

⁶⁰ *Historie ODS*: [online]. [cit. 20. října 2012]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/historie>>.

⁶¹ ŠKALOUDEK, J. *Komparace politických systémů*. Praha: VŠE, 1993. 55 s.

⁶² KLÍMA, M. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Praha: Radix, 2001. 88 s.

⁶³ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 54-58 s.

⁶⁴ CHYTÍLEK, R. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2004. 41 s.

3 Předpoklady pro účast ve volbách a příprava voleb

3.1 Podmínky pro účast ve volbách

3.1.1 Podmínky pro účast ve volbách v místě svého bydliště

V České republice může volit každý její občan, kterému bylo 18 let. Na adresu trvalého bydliště je mu doručena nejpozději tři dny před dnem voleb obálka s kandidátními listinami, ze kterých si vybírá. U voleb ve svém volebním okrsku se musí prokázat platným občanským průkazem. Pokud má volič závažné zdravotní důvody a projeví zájem volit, postupuje se tak, jak již bylo rozepsáno v kapitole '1.2.1 Základní zásady volebního práva podrobně'.

Ve Velké Británii se voleb (do parlamentu) mohou zúčastnit všichni, kteří mají britské občanství a jsou starší 18 let + občané Commonwealthu a Irské republiky, pokud jsou residenty Velké Británie. Způsoby jakými může volič ve Velké Británii volit, jsou tři⁶⁵:

- 'Voting in Person' – je možnost voliče volit osobně. V den voleb vhodí volič svůj hlas do urny v místě svého bydliště;
- 'Voting by post' – tzv. volit poštou může volit občan, který žije ve Velké Británii nebo zahraničí. Takto volit může volič bez udání důvodu, jedinou podmínkou je datum narození a podpisový vzor,
- 'Voting by proxy' – je možnost volit v zastoupení – o této variantě podrobněji v kapitole '3.1.2 Podmínky pro účast ve volbách pro občany žijící v zahraničí'

Jelikož britští občané nedisponují občanskými průkazy jako např. občané České republiky, musí se volič, pokud se chce účastnit národních parlamentních voleb, zaregistrovat do volebního registru a dostat tzv. voličský průkaz. V Anglii, Skotsku a Walesu je možné se registrovat kontaktováním 'local council election registration office'.⁶⁶ Tato registrace se musí každý rok obnovovat. V Severním Irsku je systém registrování trochu odlišný. Zde, pokud občan projeví zájem účastnit se voleb a je mu

⁶⁵ *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: http://www.aboutmyvote.co.uk/register_to_vote/british_citizens_living_abroad.aspx.

⁶⁶ *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: www.electoralcommission.org.uk.

více než 18 let, je zaregistrován příslušnou 'election registration office', a to jen jednou, a pouze v případě nějaké změny má volič povinnost informovat příslušnou kancelář a svoje registrační detaily aktualizovat.

Kdo se může registrovat k volbám: ⁶⁷

- kdokoliv starší 16 let (ALE! Volit může až od 18 let),
- volič musí být britský občan nebo občan Commonwealth,
- občan Irské Republiky nebo občan země, která je členem jednoho ze států Evropské Unie.⁶⁸

Z výše uvedených informací je tedy zřejmé, že podmínky pro účast ve volbách jsou v zásadě dvě: být ve věku alespoň 18 let a být občanem dané země. Zatímco první podmínka je podmínkou dočasnou (volič do voličského věku doroste), druhá podmínka může být omezením dlouhodobým. Obě země mají své regule, jak postupovat při udělování občanství. My jsme se rozhodli, pro větší zpřehlednění tématu, srovnat postupy pro udělení občanství v obou zemích.

Komu lze udělit české občanství⁶⁹

Jak uvádí stránky Ministerstva zahraničních věcí, tak každý kdo není občanem České republiky, je podle platných českých zákonů, cizincem. Získání českého občanství je možné jen udělením. Udělit státní občanství má v kompetenci Ministerstvo vnitra. Žadatel musí splnit níže uvedené podmínky, aby mu občanství bylo uděleno. Ministerstvo vnitra má však pravomoc některé podmínky prominout.

1. Žadatel musí předložit ke dni podání žádosti o udělení českého občanství povolen trvalý pobyt již po dobu alespoň 5 let a po tuto dobu se zde převážně zdržovat. Tuto podmínku je možné prominout za předpokladu, že se žadatel buď narodil na území České republiky, nebo jeho manžel/ka, otec, matka má české občanství nebo žije na území České republiky nepřetržitě alespoň 10 let, nebo měl v minulosti české nebo československé občanství;

⁶⁷ *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.electoralcommission.org.uk/voter-registration> >.

⁶⁸ *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.electoralcommission.org.uk/glossary/q#Qualifying-Commonwealth-citizen> >.

⁶⁹ *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx> >

2. Doklad, kterým prokáže, že dosavadní občanství již pozbyl, nebo že nabytím českého občanství pozbyde své dosavadní občanství. Tuto podmínku může Ministerstvo vnitra České republiky prominout za předpokladu, že žadatel bydlí v České republice minimálně 20 let a z toho nejméně posledních pět let má v České republice trvalý pobyt, anebo v případě, že se žadatel legálně zdržuje na území České republiky nejméně 5 let a má tam povolen trvalý pobyt. V tomto případě je potřeba, aby byla splněna alespoň jedna z dalších podmínek:

a) stát, jehož je občanem, odmítá vydat doklad, který by prokazoval, že žadatel pozbyl státního občanství

b) jeho propuštění ze státního svazku by bylo spojeno s podmínkami nepřijatelnými v demokratickém státě

c) podáním žádosti o propuštění ze státního svazku by se žadatel mohl vystavit pronásledování ať už z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení,

d) udělení českého občanství by bylo pro Českou republiku významným přínosem např. z hlediska vědeckého, společenského, kulturního či sportovního;

3. Výpis z rejstříku trestů (pokud je žadatel starší 15 let);

4. Rodný list;

5. Životopis;

6. Žadatel má dále za povinnost prokázat znalost českého jazyka.;

7. V neposlední řadě musí žadatel prokázat, že plní povinnosti stanovené právními předpisy na území České republiky: veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, daně, odvody a poplatky.

Komu lze udělit britské občanství

Jak už bylo uvedeno výše, pro účast ve volbách ve Velké Británii je nutné být držitelem voličského průkazu. Jeho získání je však podmíněno britským občanstvím. Mezi požadavky bez kterých není možné žadajícímu cizinci občanství uznat je: minimální věk 18 let (u dětí jsou podmínky odlišné), dobrý charakter (platit daně, národní pojištění, nebýt trestně stíhán, pracovat zde s pracovním povolením), být rozhodnut zůstat ve Velké Británii a složit test tzv. 'Life in the UK', na jehož přípravu je na trhu řada publikací s totožným názvem. Dle nařízení vydaného 2. dubna 2007 musí tento test splnit jak žadatelé o britské občanství, tak žadatelé o trvalý pobyt. Tento test se skládá jen jednou, testuje znalosti angličtiny, britských zvyků, institucí a řadu dalších aspektů života. Obdobně testování jsou i žadatelé o trvalý pobyt např. v Austrálii, Kanadě, USA.

Jak nastiňuje kniha 'Life in UK' od Laury Barnhouse pro získání britského občanství je potřeba udělat následujících pět kroků:

- rozhodnu se, že chci být britským občanem
- zkontroluji si délku pobytu (3/5let – vysvětleno níže)
- udělám test
- zkompletuji formulář a požádám o občanství
- účastním se ceremoniálu občanství-» obdržím certifikát (nyní jsem britským občanem).⁷⁰

O občanství si může uchazeč zažádat po třech letech pobytu ve Velké Británii, pokud si vzal/a za manžela/manželku Brit-a/ku nebo po pěti letech pokud v Británii nežije ve sňatku s Britem/Britkou. Uvedených pět let eventuálně tři roky, musí být uchazeč v Británii přítomen (neměl by být mimo Británii déle než 90 dní za rok), jeho přítomnost zaznamenává tzv. 'Home Office'.⁷¹

⁷⁰ BARNHOUSE, L. *Life in UK*. London: Survival books, 2009. 13-20s.

⁷¹ BARNHOUSE, L. *Life in UK*. London: Survival books, 2009. 28-31s.

3.1.2 Podmínky pro účast ve volbách pro občany žijící v zahraničí

Pokud občan České republiky nebo Velké Británie nežije dočasně nebo trvale na území své země, neznamená to, že se nemůže účastnit voleb. V případě, že se občan rozhodne volit v zahraničí, je potřeba dodržet několik pravidel, která jsou s hlasováním v případě krátkodobého/dlouhodobého pobytu v zahraničí spojená. Informace o tom, jak volit, získají občané České republiky nejnázší na stránkách 'Ministerstva vnitra', které odkazují na volební zákon 246/1995 Sb. §6. V případě Velké Británie je nejnázší cesta k informacím prostřednictvím tzv. 'The Electoral commission'⁷² - volební komise. Na jejich webových stránkách vyplní zájemce o volební průkaz informační dotazník, na základě kterého bude kontaktován příslušnou lokální volební komisí a dostane podrobnější a zároveň aktuální informace.

Britští občané žijící v zahraničí mohou volit do Parlamentních voleb UK a do Evropských parlamentních voleb. Občanům žijícím v zahraničí není dovoleno volit ve volbách Komunálních, do Skotského Parlamentu, do Waleského shromáždění a do tzv. 'Greater London Authority' – Velkého Londýna. Britští občané žijící v zahraničí déle než 15 let nemohou být dále zaregistrováni jako voliči ve volbách v UK

Volit v tzv. 'General election' neboli národních - parlamentních volbách může každý britský občan nebo občan Commonwealthu⁷³ nebo občan Irské republiky žijící ve Velké Británii nebo mající povolení k pobytu, starší 18 let. Definice občana Commonwealthu podrobněji kapitola '1.3 Cenzus volebního práva'.

3.1.2.1 Krátkodobý pobyt

Pokud občan České republiky pobývá mimo místo svého trvalého bydliště nebo v zahraničí jen krátkodobě, je pro něj nejvýhodnější volit na základě voličského průkazu (vzor pro vystavení voličského průkazu viz PŘÍLOHA 1). O voličský průkaz je možno požádat na příslušném obecním úřadě v místě trvalého bydliště ode dne vyhlášení voleb, tj. při posledních volbách do Poslanecké sněmovny PČR 8. února 2010, a to písemným podáním opatřeným ověřeným podpisem voliče, doručeným nejdříve 15 dnů, tj. 13. května 2010 a nejpozději 7 dnů přede dnem voleb, tj. do 21. května 2010. O průkaz

⁷² Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.aboutmyvote.co.uk/default.aspx>>

⁷³ Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.electoralcommission.org.uk/glossary/q#Qualifying-Commonwealth-citizen>>

žádá volič nebo osoba, která se prokáže plnou mocí s ověřeným podpisem voliče žádajícího o vydání voličského průkazu.⁷⁴

Voličský průkaz může být zaslán na adresu, pro kterou se volič rozhodne. Je nutné brát v potaz, že v případě ztráty či odcizení voličského průkazu nelze vystavit duplikát. Po vystavení voličského průkazu je volič vyškrtnut z voličského seznamu v místě svého trvalého bydliště a může jít volit v jakémkoliv volebním okrsku ve dnech voleb na území České republiky nebo na Velvyslanectví České republiky v zahraničí. Informace o tom, kdy volit, dostane volič na konkrétním Velvyslanectví ČR dané země.⁷⁵ Voličský průkaz opravňuje k zápisu do tzv. 'výpisu ze zvláštního seznamu' (o něm podrobněji v části 'Dlouhodobý pobyt v zahraničí').⁷⁶

Pokud je občan Velké Británie v zahraničí, může volit tzv. 'Voting by post' - podrobněji kapitola '3.1.1. Podmínky pro účast ve volbách v místě svého bydliště'. Druhou variantou, jak volit v zahraničí je tzv. 'Voting by Proxy' – tzn. volit v zastoupení. Jedná se o možnost volit prostřednictvím někoho na základě plné moci. Tento způsob hlasování je možný jen v případě, že je volič v zahraničí, postižený, nebo z pracovních důvodů se nemůže dostavit k hlasování. Pokud chce volič využít tuto možnost hlasování, je potřeba vyplnit příslušné formuláře v závislosti na okolnostech se svým lékařem nebo zaměstnavatelem, podepsat přihlášku a zmocnění k hlasování.⁷⁷

3.1.2.2 Dlouhodobý pobyt v zahraničí

V případě, že se občan České republiky dlouhodobě zdržuje mimo její území a chce jít volit, může tak učinit dle § 6 odst. 5 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, na jejím velvyslanectví nebo konzulárním úřadu. V těchto případech je nutné, aby se zapsal na 'zvláštní seznam voličů'.⁷⁸ 'Zvláštní seznam voličů v zahraničí' je vedený naším velvyslanectvím v dané zemi. Seznam zastupitelských úřadů v zahraničí s jejich kontakty je na stránkách Ministerstva zahraničních věcí

⁷⁴ Volební zákon 247/1995 Sb. §6

⁷⁵ Ministerstvo zahraničních věcí: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/london/cz/aktuality/archiv_aktualit/volby_2010_na_velvyslanectvi_v_londyne.html>

⁷⁶ Volební zákon 247/1995 Sb. §6

⁷⁷ Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z:

<http://www.aboutmyvote.co.uk/register_to_vote/british_citizens_living_abroad.aspx>.

⁷⁸ Ministerstvo zahraničních věcí : [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z:

<<http://www.mvcr.cz/clanek/moznost-volit-pri-volbach-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-v-roce-2010-v-zahranici.aspx>>

uveden v rejstříku jednotlivých zemí⁷⁹. Pro zažádání na zastupitelském nebo konzulárním úřadu České republiky v místě pobytu je možné využít připraveného formuláře a nutné doložit těmito náležitostmi:

- originál, popř. ověřená kopie dokladů potvrzujících totožnost a státní občanství ČR (např. občanský průkaz nebo cestovní pas)
- doklad o bydlišti v zahraničí

Žádost musí být doručena nebo předána Velvyslanectví nejpozději 40 dnů předem dnem voleb, tzn. při posledních volbách do PČR do 18. dubna 2010. Zápisem do seznamu voličů v zahraničí bude volič automaticky vyškrtnut ze stálého seznamu voličů v ČR.⁸⁰

Na stovce českých zastupitelských úřadů po celém světě se ke květnovým volbám roku 2010 zapsalo podle českého Ministerstva zahraničí 6 601 Čechů. Nejvíce voličů evidovali zastupitelské úřady v Bruselu (453) a v Bratislavě (418). Následují Londýn, Toronto, New York, Paříž a Sydney. Pro srovnání např. v roce 2006 využilo možnost volit v zahraničí 6 702 voličů.⁸¹

Hlasy získané od voličů, kteří volili v zahraničí, byly po sečtení přiřazeny k předem vylosovanému kraji. Na základě ustanovení § 27 zákona o volbách do Parlamentu ČR, určila dne 12. února 2010 losem Státní volební komise Jihočeský kraj jako kraj, kterému budou přiřazeny všechny zvláštní volební okrsky v zahraničí. Z toho vyplývá, že všichni voliči, kteří volili v zahraničí na zastupitelských úřadech, volili kandidáty z Jihočeského volebního kraje.⁸²

⁷⁹ *Ministerstvo zahraničních věcí*: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/velka_britanie/kontaktني_cesky_urad/-mzv-publish-cz-o_ministerstvu-adresar_diplomatickych_misi-ceske_urady_v_zahranici-velka_britanie_velvyslanectvi_londyn.html>

⁸⁰ Volební zákon 247/1995 Sb. §6

⁸¹ *Volby do PSP České republiky v zahraničí začínají*: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/udalosti_a_temata/archiv_zprav/rok_2010/x2010_05_27_v_olby_do_psp_ceske_republiky_v_zahranici_zacinaji.html>

⁸² *Ministerstvo zahraničních věcí*: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z:

<<http://www.mvcr.cz/clanek/moznost-volit-pri-volbach-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-v-roce-2010-v-zahranici.aspx>>

3.2 Pravidla voleb

3.2.1 Ohlášení voleb

V ČR je Ústavou, konkrétně článkem 17 určeno, že volby do PS PČR se konají ve lhůtě „počínající třicátým dnem před uplynutím volebního období a končící dnem jeho uplynutí“⁸³ a jsou vyhlášeny prezidentem. Jak uvádí Sběrka zákonů 37/2010 volby do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2010 byly prezidentem republiky Václavem Klausem vyhlášeny dne 5. února 2010 a stanoveno datum jejich konání na pátek 28. května a sobotu 29. května 2010.⁸⁴

„ROZHODNUTÍ PREZIDENTA REPUBLIKY“⁸⁵

ze dne 5. února 2010

o vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

Podle čl. 63 odst. 1 písm. f) Ústavy České republiky a podle zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 212/1996 Sb., nálezů Ústavního soudu uveřejněného pod č. 243/1999 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., nálezů Ústavního soudu uveřejněného pod č. 64/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 37/2002 Sb., zákona č. 171/2002 Sb., zákona č. 230/2002 Sb., zákona č. 62/2003 Sb., zákona č. 418/2004 Sb., zákona č. 323/2006 Sb., zákona č. 480/2006 Sb., zákona č. 261/2008 Sb., zákona č. 195/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu uveřejněného pod č. 318/2009 Sb. a zákona č. 320/2009 Sb.,

vyhlašují volby

do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a stanovím dny jejich konání

na pátek 28. května 2010 a sobotu 29. května 2010.

Prezident republiky:

Klaus v. r.

Předseda vlády:

Fischer v. r. “

V případě rozpuštění PS PČR se volby konají do šedesáti dnů po jejím rozpuštění. Článek 21 Ústavy stanovuje povinnost konat volby ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená příslušným zákonem. Současně platí, že povinnost konat volby v pravidelných lhůtách nepřesahujících pravidelná

⁸³ Ústava ČR článek 17: [online]. [cit. 20. května 2012]. Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/ustava-ceske-republiky/volby-do-obou-komor-se-konaji-ve-lhute-pocina.html>

⁸⁴ Pražský hrad: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/rozhodnuti-prezidenta/jmenovani-odvolani-rozhodnuti/vyhlaseni-voleb-svolani-zasedani-a-rozpusteni-poslanecke-snemovny.shtml>

⁸⁵ Rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny PČR, Sběrka zákonů č. 37/2010, 458 s. částka 13, rozeslaná 8. února 2010

volební období, může být za určitých okolností nenaplněna. Tato možnost prodloužení volebního období však může nastat pouze za zcela mimořádných okolností – např. po dobu nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Zároveň zde platí, že volební období lze prodloužit, nejdéle však o šest měsíců. Prodloužení volebního období tak lze využít pouze k zajištění územní celistvosti České republiky, ochraně jejích demokratických principů a ochraně životů, zdraví a majetkových hodnot.⁸⁶

Na rozdíl od České republiky, kde vyhlášení voleb ošetřuje výše uvedený Článek 17 Ústavy ČR, ve Velké Británii o datu vyhlášení voleb + o volebním dni tzv. 'pooling day' rozhoduje premiér, který žádá královnu o rozpuštění parlamentu.

Možnost rozhodovat o datu vyhlášení dalších voleb se tak ve Velké Británii stává významným nástrojem v rukou vládnoucí strany, která může nové volby vypsát právě v okamžiku své největší síly. Parlamentní všeobecné volby se musí konat do 5 let od prvního zasedání předchozího parlamentu. Volit každých 5 let je zákon, který se ještě žádná vláda nepokoušela změnit. Jako poslední možné datum pro námi srovnávané volby bylo 3. června 2010.⁸⁷ Toto datum bylo dáno datem konání posledních voleb v roce 2005. Tehdejší premiér Gordon Brown požádal dne 6. dubna 2010 královnu o rozpuštění parlamentu ke dni 12. dubna a k vyhlášení voleb na 6. května. Tato žádost byla královnou přijata a ještě téhož dne (6. dubna 2010) před sídlem premiéra na Downing Street 10 informoval Gordon Brown občany o rozpuštění parlamentu a vyhlášení nových voleb.

*„It will come as no surprise to all of you,
and it is probably the least well-kept
secret of recent years, but the Queen has kindly
agreed to the dissolution of Parliament and
a general election will take place on May 6.“⁸⁸*

Rt Hon Gordon Brown, MP,
(6 April 2010, Downing Street, 10)⁸⁹

⁸⁶ § 48 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁷ *V Británii začala volební kampaň:* [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/v-britanii-zacala-volebni-kampan-labouriste-dotahuji-konzervativce-11v-zahranicni.aspx?c=A100406_121332_zahranicni_aha

⁸⁸ Vlastní překlad autorky: „Pro nikoho z vás to nebude překvapením, jedná se zřejmě o jedno z nejméně utajovaných tajemství, královna souhlasila s rozpuštěním Parlamentu a všeobecné (parlamentní) volby se budou konat 6. května.“

Dnem rozpuštění parlamentu začíná volební kampaň, která končí dnem voleb.

3.2.2 Předvolební kampaně

Organizované úsilí politických stran za účelem přesvědčit voliče, aby v nadcházejících volbách podpořil právě jimi předložený program, se nazývá politická kampaň. Její podstata spočívá v politické komunikaci a to především mezi stranou a voličem. Mezi základní funkce předvolební kampaně patří informovanost (informovat voliče o volebním programu), identifikace (zaujmout voliče, aby se s jejich volebním programem ztotožnil) a mobilizace (mobilizovat voliče k tomu, aby v den voleb přišel vhodit do volební urny svůj volební lístek).⁹⁰

V České republice upravuje pravidla volební kampaně zákon 247/95, který nespécifikuje začátek volební kampaně, pouze uvádí vymezení pro vylepování plakátů na plochy určené starosty obcí a pro vymezení vysílacího času v České televizi a v Českém rozhlasu, termíny ostatních forem volební kampaně jsou na zvážení politických stran. Paragraf 16 výše uvedeného volebního zákona dále uvádí, že:

1. „*volební kampaň musí probíhat čestně a poctivě, zejména nesmí být o kandidátech a politických stranách nebo koalicích, na jejichž kandidátních listinách jsou uvedeni, zveřejňovány nepravdivé údaje;*“

2. kandidujícím politickým stranám, politickým hnutím a koalicím je v Českém rozhlasu a v České televizi v rámci jejich vysílacích okruhů poskytnuto bezplatně celkem 14 hodin vysílacího času, který je rozdělen rovným dílem. Tento čas je poskytnut v době začínající 16 dnů a končící 48 hodin před zahájením voleb. Termíny vysílacích časů se určí losem;

3. počínaje třetím dnem před volbami do Parlamentu České republiky a konče ukončením hlasování nesmějí být zveřejňovány výsledky předvolebních a volebních průzkumů, a to žádným způsobem;

⁸⁹ *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z:

<<http://www.electoralcommission.org.uk/elections>>

⁹⁰ MOLEK, P.; ŠIMÍČEK, V. *Soudní přezkum voleb*. Praha:Luide Praha, a.s., 2006.

4. v den voleb je zakázáno provádět volební agitaci ve volební místnosti a v jejím bezprostředním okolí.

5. členové volebních komisí nemohou poskytovat informace o průběhu voleb, a to až do podepsání zápisu o průběhu a výsledku hlasování. Z tohoto zákazu je vyjmuta informace o počtu voličů, kteří již hlasovali.

Na rozdíl od České republiky, kde není formální začátek kampaně oficiálně stanoven, ve Velké Británii je formální délka volební kampaně do všeobecných voleb přesně ohraničena - od rozpuštění parlamentu do volebního dne. Toto pravidlo nebylo od první světové války změněno. Ve Velké Británii je dle tradice volební den ve čtvrtek a je vyvrcholením volební kampaně, která zpravidla trvá čtyři týdny. Volební kampaň samozřejmě není pouze tato kampaň. Jakmile je po jedné volbě, už se strany začínají připravovat na druhé.⁹¹

FINANČNÍ PROSTŘEDKY NA VOLBY

Politika stojí peníze a volební boj rovněž. V porovnání s Českou republikou, kde (ačkoliv je stále větší tlak kladen na zprůhlednění finančních prostředků) zatím částka, kterou politická strana do kampaně může vložit, není limitována⁹², ve Velké Británii k tomuto kroku již došlo. Ve všeobecných volbách v roce 2001 byly volební výdaje vyšší než 23 milionů liber. Z důvodu série skandálů o zdrojích financování, došlo k částečnému zprůhlednění a následnému stanovení limitu, který omezuje volební výdaje na částku 20 milionů pro volební stranu.⁹³

JAK PŮSOBIT NA VOLIČE

A jakých forem tedy politické strany využívají?⁹⁴

Kandidáti a politické strany se snaží na voliče zapůsobit všemi možnými prostředky. Mezi prostředky bez jakéhokoliv osobního kontaktu patří billboardy. Billboardy jsou velké reklamní plochy kandidátů. Ačkoliv jsou billboardy pro svoji

⁹¹ FORMAN, F, BALDWIN *British politics* – 5.edition London:Palgrave Macmillian, 2007. 143-147s.

⁹² *Český rozhlas*: Volby se blíží: [online]. [cit. 15. července 2012]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/36995>

⁹³ MORAN, M *Politics and Governance in the UK*. Hampshire: Palgrave Macmilian, 2005, 228 s.

⁹⁴ *Český rozhlas*: Volby se blíží: [online]. [cit. 15. července 2012]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/36995>

nákladnost v ČR nejčastěji využívány při volbách do Parlamentu, své místo mají i v ostatních volbách. Billboardy zpravidla zobrazují jméno kandidáta, fotografii a jednoduché heslo či volební slib. Za zajímavý považujeme názor politologa Bohumila Doležela, který tvrdí, že billboardy jsou dnes spíše ztrátovou reklamou a politické strany na ně sázejí z jakési setrvačnosti - málokterý volič jim věnuje pozornost.⁹⁵ Přesto je strany stále využívají. Pro ukázkou v Příloze 2 jsou k dispozici zmenšené kopie předvolebních billboardů Konzervativní strany, Labouristické strany a Liberálně demokratické strany; v Příloze 3 pro ukázkou a srovnání náměty předvolebních billboardů ODS a ČSSD.

Vedle nákladných a neosobních billboardů se často v předvolebním období setkáme i se snahou politických kandidátů o osobní kontakt s voličem. Populární jsou předvolební mítinky s rozdáváním programových letáčků a možností rozhovoru s kandidátem. Výhod je celá řada. Kromě nižších finančních nákladů, kandidát takřikajíc sestupuje z neosobní fotografie na plakátu mezi voliče. V souvislosti s tím je využíváno také účasti kandidáta na sportovních či kulturních událostech. Neméně zajímavou formou je návštěva restauračního zařízení kandidátem, které například využil pan Schwarzenberg před volbami v roce 2010.

Vedle neosobních billboardů a přímých kontaktů s voliči využívají politické strany především media. Žijeme v době, která se vyznačuje rozšířením v oblasti používání a zneužívání různých komunikačních technologií. Politici potřebují média víc než kdokoliv jiný a tak zpravidla hledají každou příležitost, jak skrze ně poslat veřejnosti zprávu. Na druhé straně stejně tak ti co vlastní nebo pracují v médiích, mohou ovlivnit obraz, jak bude na politika nahlíženo. Britský autor Bale v publikaci 'European Politics' uvádí památnou větu, kterou pronesl Tony Blair na adresu novinářů v roce 2001: „*Explain to me just why I should waste my time with a load of wankers like you, when you're not going to write anything I tell you anyway?*“⁹⁶ To zda se jedná o rétorickou otázku nebo o fakt nechme stranou. Skutečností zůstává, že bez komunikace s médii není dnes téměř možné vést plnohodnotnou kampaň.

⁹⁵ Český rozhlas: Volby se blíž: [online]. [cit. 15. července 2012]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/36995

⁹⁶ BALE, T. *European politics – A comparative introduction*. London: Palgrave Macmillan, 2005. 158. s. Vlastní překlad autorky: „Vysvětlete mi, proč bych měl ztrácet svůj čas s takovou lúzou jako jste vy, když tak jako tak, nenapíšete to co jsem řekl.“

Televize, rozhlas a noviny, ať už tištěné nebo internetové, jsou důležitým zdrojem politické komunikace ve volební kampani – důležitým především proto, že umožňují provádět kontakt s veřejností v masovém měřítku. Baldwin uvádí příklad z Velké Británie. Na rozdíl od situace po 1. volební reformě v roce 1832, kdy bylo voličů zhruba půl milionu, dnes s populací 60 milionů obyvatel a 44 mil voličů, může politik jen stěží uplatňovat tzv. politiku 'face to face'.

Mezi nejstarší masmédia patří noviny. V současné době vychází v České republice několik celostátních seriózních novin, 2 bulvární plátky a deník Sport. K nejvýznamnějším patří Mladá fronta DNES, Lidové noviny, které jsou považovány za pravicové noviny, a Právo, které má blízko k ČSSD a profiluje se v duchu spíše levicového deníku.⁹⁷ Ve Velké Británii je 5 národních deníků tzv. seriózního tisku, 9 bulvárních a o víkendu 5 tzv. 'Sunday' – nedělních seriózních a 7 nedělních bulvárních, skutečnost, že víkendové výtisky patří k těm hodně prodávaným, potvrzuje teorii, že lidé více kupují noviny, když mají čas číst. Vedle těchto vychází ještě lokální deníky např. v Londýně – Evening Standard, nebo Glasgow Herald.⁹⁸ Žádná politická strana nevlastní noviny, ale většina novin má dlouhodobé sympatie s jednou ze dvou hlavních stran. V žádném případě to neznamena, že by strany mohly kontrolovat, co v novinách vyjde. Labouristé jsou dlouhodobě podporováni 'The Daily Mirror', zatímco podporovatelem Konzervativců je například 'The Sun'.

Vedle novin ovlivňují vnímání voličů i televize. V současné době má ČR 4 celostátní veřejné stanice (ČT1, 2, 24, 4). Vedle celostátních soukromých stanic jako TV Nova, TV Prima se setkáváme i s celou řadou regionálních televizních stanic apod. Ve VB je 16 pozemních televizních kanálů s národním servisem – 4 veřejné (BBC1-4), 2 dětské kanály (CBBC a CBeebies) a 2 speciálně zaměřené na politiku a současné dění (BBC News 24 a BBC Parliament). V českém prostředí není televizní kanál, který by se zabýval vyloženě jen politikou, ale všechny důležité momenty, o kterých informuje ČT 1, je možné podrobně sledovat na ČT24.

⁹⁷ *Upadající Lidové noviny* Dostupné z: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. <<http://www.pehe.cz/zapisnik/2003/upadajici-lidove-noviny>>

⁹⁸ FORMAN, F, BALDWIN *British politics* – 5.edition London:Palgrave Macmillian, 2007. ISBN 0-333-69343-3, 147-160s.

Neméně ovlivňuje voliče rozhlas, ve Velké Británii s počtem 11 národních stanic⁹⁹ a 5 celostátních stanic v České republice¹⁰⁰.

V elektronických médiích národní hranice znamenají méně a méně. Bale uvádí termín 'život v globální vesnici'¹⁰¹, který použil Marshall Mc Luhan. Rozvoje sítí mediálních komunikací zahrnující internet, vznik obrovských mezinárodních mediálních korporací s globálním dosahem, jako NEWS, BBCm CNN, AL JAZÍRA, znamená pro lidi žijící kdekoliv na světě, život v tzv. 'globální vesnici'.

V neposlední řadě působí na voliče Internet. Je to médium, které získává na stále větší oblibě a důležitosti. Svým vlivem začíná ovlivňovat nejen celou řadu aspektů lidského života, ale jeho vliv je patrný i v takových oblastech jako je volební kampaň. Internet nabízí obrovský prostor pro sebe prezentaci kandidátů. Obrovským průlomem ve vývoji internetu je rozmach sociálních sítí. Facebook, Twitter, YouTube, a to v obou námi srovnávaných zemích. Stále více kandidátů je využívá k propagaci před volbami. Mezi nesporné výhody patří i možnost oslovit široké spektrum voličů, a to především z řad mladší generace.

Volby jsou někdy označovány jako svátek demokracie. Při pohledu na množství předvolebních billboardů a volebních inzercí v novinách je na místě ptát se, pro koho jsou ale volby vlastně svátkem - pro voliče, politické strany nebo marketingové agentury, které politikům vyhrávají volby?

3.2.3 Tradiční volební dny

Jedním ze základních prvků voleb v téměř všech demokratických státech světa je jejich pravidelnost a koncentrovanost do jednoho či dvou volebních dnů. V některých zemích se volí v úterý (např. v USA), jinde ve čtvrtek (např. ve Velké Británii), někde dokonce z pátku na sobotu (např. v České republice).¹⁰²

⁹⁹ FORMAN, F, BALDWIN *British politics* – 5.edition London:Palgrave Macmillian, 2007. ISBN 0-333-69343-3, 147-160s.

¹⁰⁰ *Seznam rozhlasových stanic* Dostupné z: [online]. [cit. 15. dubna 2012].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_rozhlasov_stanic>

¹⁰¹ BALE, T. *European politics* – A comparative introduction. London: Palgrave Macmillan, 2005. 146 s.

¹⁰² KLOKOČKA, V. *Volby a politická reprezentace v pluralitních demokraciích*. Praha: Aleko, 1991. 69s.

Volební dny v České republice

Volby do Parlamentu České republiky na území České republiky se konají ve dvou dnech - v pátek a v sobotu a jsou vyhlášeny prezidentem minimálně 90 dní před konáním voleb. Volební místnosti jsou první den (v pátek) otevřeny od 14:00 do 22:00 a druhý den (v sobotu) od 8:00 do 14:00. Pokud by se parlamentní volby měly konat v jiné dny než v pátek a v sobotu, musel by se změnit volební zákon.¹⁰³ Tuto změnu zažili voliči v roce 2000 při podzimních volbách do tehdy nových zastupitelstev krajů a do třetiny Senátu. Tehdy se uskutečnily volby v neděli 12. listopadu a volební místnosti byly otevřeny od 08:00 do 22:00. Následně bylo od tohoto volebního dne odstoupeno. Za důvody je uváděna nízká účast voličů a velké zatížením pro členy volebních komisí, kteří musí nastoupit v pondělí do svého zaměstnání.¹⁰⁴

Česká tradice dvou volebních dnů (tradičně pátku a soboty) je v evropském kontextu méně obvyklá, avšak nikoliv výjimečná. Tradice pátečních a sobotních voleb má své výhody i nevýhody - drama volebních výsledků může volič sledovat dlouho do noci, neboť druhý den je neděle, kdy je již možno z vyjádření vítězných politiků v televizní diskuzi vytušit, kdo s kým se asi dohodne a kdo zůstane spolu s komunisty v opozici. Mezi nevýhody však patří, že obzvláště pokud je k víkendu připojen státní svátek a je pěkné počasí, tak je volební účast nižší.

Volební dny v České republice při volbě ze zahraničí¹⁰⁵

Dle § 3 odst. 2 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky jsou 3 obměny, dle kterých se volí do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v zahraničí. Vždy se jedná o dva dny:

1. Jde-li o hlasování v místě, v němž nastává shodně označený hodinový čas později o více jak 4 hodiny ve srovnání s hodinovým časem na území České republiky, volí se ve čtvrtek a pátek, kdy hlasování začíná ve 14:00 hodin a končí ve 21:00 hodin místního času;

¹⁰³ Volby: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <www.volby.cz/zak247_1995.php>

¹⁰⁴ Kdy budou volby: [online]. [cit. 10. května 2012]. Dostupné z:

<http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/kdy-budou-volby-urcite-v-patek-nebo-sobotu_154250.html>

¹⁰⁵ § 3 odst. 2 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky ze zahraničí

2. Jde-li o hlasování v místě, v němž nastává shodně označený hodinový čas později o nejvýše 2 hodiny ve srovnání s hodinovým časem na území České republiky, volí se v pátek, kdy hlasování začíná ve 12:00 hodin a končí ve 22:00 hodin místního času, a sobota, kdy hlasování začíná v 8:00 hodin a končí ve 12:00 hodin místního času;

3. Jde-li o hlasování v ostatních místech, volí se v pátek, kdy hlasování začíná ve 14:00 hodin a končí ve 22:00 hodin místního času, a sobota, kdy hlasování začíná v 8:00 hodin a končí ve 14:00 hodin místního času.

Jako první tak byla už ve čtvrtek 27. května v 19:00 SELČ otevřena volební místnosti na velvyslanectvích v Brazílii a Buenos Aires a na generálním konzulátu v Sao Paulu jako poslední konzulát na americkém kontinentu pak Los Angeles. Z amerického kontinentu, kde bylo otevřeno 16 volebních místností, se přesunulo otvírání volebních místností do nejvzdálenějších volebních místností od hranic České republiky do Austrálie, a to konkrétně do Sydney a Canberry, které byly otevřeny v pátek 28. května v 6:00 SELČ. S hodinovými odstupy časových pásem pak začali české parlamentní volby v Asii, Africe a v Evropě.¹⁰⁶

O hodinu později se volilo například v Tokiu, o dalších 60 minut později v Pekingu. V 11:00 SELČ volili voliči v pákistánském Islámábádu. Češi v Moskvě začali hlasovat přesně v poledne. V Kuvajtu odvolili po 13:00, kdy se začalo také hlasování v Londýně, Dublinu, Lisabonu a některých afrických metropolích. V Česku a většině evropských zemích se pak začalo hlasovat ve 14:00.

Volební místnosti se zavřely v sobotu 29. května ve 14:00 SELČ nejen v České republice, ale i v evropských zemích nacházejících se v našem časovém pásmu.¹⁰⁷

¹⁰⁶ *Volby do poslanecké sněmovny ze zahraničí*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/udalosti_a_temata/archiv_zprav/rok_2010/x2010_05_27_v_olby_do_psp_ceske_republiky_v_zahranici_zacinaji.html>

¹⁰⁷ *Volby začínají už dnes večer na ambasádách v americe*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/volby-2010/volby-zacinaji-uz-dnes-vecer-na-ambasadach-v-americe_170336.html>

Volební dny ve Velké Británii

Tabulka č. 5: Historie volebních dnů ve Velké Británii od roku 1918

Na rozdíl od České republiky, kde volební dny mají svou tradici ve dvou dnech a uskutečňují se na konci pracovního týdne, ve Velké Británii se konají volby vždy pouze jeden den a to ve čtvrtek. Pravidlo čtvrtečního volebního dne platí už od roku 1945.¹⁰⁸

Volební místnosti jsou v den voleb otevřeny od 7:00 do 22:00 hodin. Voliči obdrží nejdříve 11 dní před dnem voleb volební kartu, na které jsou informace o volební místnosti, která jim byla přidělena. Jak už bylo rozpracováno v kapitole '3.1 Podmínky pro účast ve

14. prosince 1918	sobota
15. listopadu 1922	středa
6. prosince 1923	čtvrtek
29. října 1924	středa
30. května 1929	čtvrtek
27. října 1931	úterý
14. října 1935	čtvrtek
<ul style="list-style-type: none">• 5. červenec 1945• 23. únor 1950• 25. říjen 1951• 26. květen 1955• 8. říjen 1959• 15. říjen 1964• 31. březen 1966• 18. červen 1970• 28. únor 1974• 10. říjen 1974• 3. květen 1979• 9. červen 1983• 11. červen 1987• 9. duben 1992• 1. květen 1997• 7. červen 2001• 5. květen 2005• 6. květen 2010	čtvrtek

volbách', volební hlasy mohou být podány buď osobně, poštou (nejdříve 11 dní před volbami) formou tzv. poštovního hlasovacího balíčku, nebo prostřednictvím zástupce za předpokladu splnění určitých podmínek.

Volební dny ve Velké Británii při volbě ze zahraničí

Na rozdíl od České republiky, kde mohou voliči pobývající v zahraničí volit na svých velvyslanectvích a konzulátech, britští občané pobývající v zahraničí tímto způsobem volit nemohou. Jejich hlasy mohou být podány pouze na základě 'zastoupení' nebo poštou. Pro které jsou pravidla stejná jako při volbě z Velké Británie.

¹⁰⁸ *Volební server Velké Británie*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: http://en.Election_Day.org_United_Kingdom29 >

4 Co ovlivňuje výsledky voleb?

4.1 Účast voličů

Vysoká účast voličů je v demokratické společnosti často považována za zdravý znak ukazující její životnost a zájem. Většina moderních zemí má volební účast dlouhodobě kolem 70 %. V některých zemích je voličská účast dokonce přes 90 % – například v Argentině, Austrálii, Belgii, Itálii, Mexiku – jsou občané povinni se účastnit voleb. V zemích s povinnou volební účastí, se musí každý občan zaregistrovat a dostavit k volbám. Ti, kteří se rozhodnou nevolit bez toho aniž by k tomu měli oprávněný důvod, musejí zaplatit pokutu. Např. dle australského právního informačního institutu, pokud takto penalizovaní Australané odmítnou zaplatit pokutu, mohou být potrestáni trestem odnětím svobody. Jedná se však spíše o výjimečný typ trestu.¹⁰⁹

Volby jsou nejvýznamnějším způsobem, kterým se většina lidí politicky angažuje, a zároveň jsou často jedinou politickou aktivitou, kterou vykonávají. Každý, kdo se chce v politice účastnit, to může udělat. U některých skupin (vzdělaných) je procento participace vyšší než u těch ostatních. Na druhé straně jsou zde také miliony potencionálních voličů (označování tzv. 'abstainers'), kteří nevolí, ať už z důvodu nemoci, nebo z nedostatku kandidátů, kteří by reprezentovali jejich individuální stanovisko nebo proto, že jednoduše nemají zájem.¹¹⁰

V České republice, stejně jako ve Velké Británii jsou za volby s největší účastí považovány parlamentní volby tzv. 'general election' - všeobecné volby.

V ČR má volič právo volit v parlamentních volbách do Poslanecké sněmovny, dle zákona č. 247/ 1995 Sb.¹¹¹ – každé čtyři roky. První volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu proběhly v roce 1992 ještě v rámci Československa. Voleb do Senátu se volič účastní jednou za šest let. Senát je institucí trvalou, která nemůže být rozpuštěna, a tak se každé dva roky konají volby v jedné třetině volebních obvodů, dle zásad

¹⁰⁹ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 20-29s.

¹¹⁰ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 17-20s.

¹¹¹ *Volby do Parlamentu České republiky*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/texts/elections.html>>

většinového volebního systému. První volby do Senátu se konaly v roce 1996. Třetina senátorů byla tehdy zvolena na dva roky, třetina na čtyři roky, třetina na šest let. V roce 1998 se konaly volby v jedné třetině volebních obvodů.¹¹² Dále může občan každé České republiky volit každé čtyři roky ve volbách do krajských zastupitelstev, do obecní samosprávy (obecní zastupitelstva a zastupitelstva městských částí ve městech, kde městské části existují) a co pět let do Evropského parlamentu.

Na britských ostrovech není situace nijak zásadně odlišná. Kromě parlamentních voleb tzv. 'general election', konajících se každých 5 let, mají občané UK právo volit v tzv. oblastních volbách - 'local government', dále pak ve volbách do národního shromáždění ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku, které se koná každé 4 roky. A stejně jako v České republice, i na britském ostrově volí jeho občané jako členové Evropské unie a ve volbách do Evropského parlamentu. Tyto volby se konají každých 5 let.¹¹³

My jsme pro srovnání vytvořili tabulku, která uvádí typy voleb v obou námi vybraných zemích.¹¹⁴

Tabulka č. 6: Přehled voleb

Velká Británie	Česká republika
Local government	Do obecní samosprávy
Do národního shromáždění ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku	Do krajských zastupitelstev
General election	Do Poslanecké sněmovny Do Senátu

¹¹² *Volby do Parlamentu České republiky*: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/volby/jsv.php?ke_dni=28.07.2012&O=8>

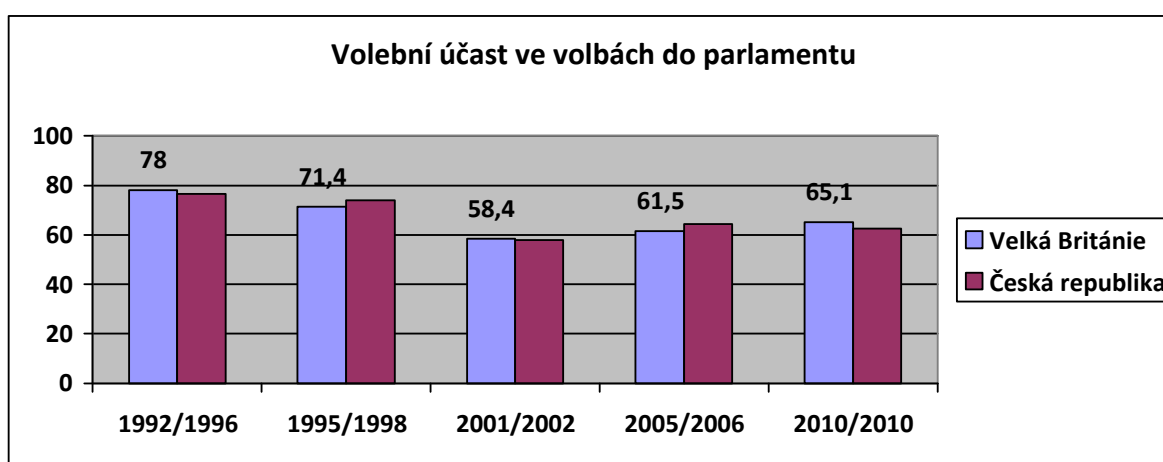
¹¹³ Skotský parlament je v Edinburghu, má 129 členů, kteří jsou voleni každé 4 roky a mají právo rozhodovat v otázkách vzdělání, zdraví a při kriminálních porušeních. Welsh Assembly Government je v Cardiffu, má 60 členů, kteří jsou voleni každé 4 roky, a rozhodují o zdravotnictví, vzdělání a dopravě. Severní Irsko- má svůj parlament od roku 1922, kdy bylo Irsko rozděleno na S a J, od roku 1998 mají také Assambly, které má 108 členů mohou rozhodovat o zemědělství, vzdělávání a sociálních záležitostech. Členové, kteří jsou zvoleni, aby reprezentovali UK v Evropě, jsou nazýváni jako MEP's (členové parlamentu) jsou voleni každých 5 let a Velká Británie si jich volí 78.

¹¹⁴ Vlastní zpracování autorky provedené na základě dat získaných z: *Volební server Českého statistického úřadu*: [online] [cit. 28. 3. 2012] dostupné z: <<http://www.volby.cz>> FORMAN, F, BALDWIN *British politics* – 5.edition London:Palgrave Macmillian, 2007. 143-147s.

Europea Parliamentary Election (2009)	Do Evropského parlamentu (2009)
---------------------------------------	---------------------------------

Všeobecné volby do Parlamentu v obou zemích, navzdory poklesu účast v posledních desetiletích, zůstávají v porovnání s ostatními typy voleb stále volbami s největší účastí. V následující tabulce, která vychází z britské publikace 'How citizens participate' a informací Českého statistického úřadu, které reflektují volební účast za posledních 20 let, můžeme vidět, jak v obou vybraných zemích volební účast střídavě klesá a střídavě stoupá.¹¹⁵

Tabulka č. 7: Volební účast ve volbách do parlamentu

4.1.1 Důvody nízké volební účasti

Důvodů, které zapříčiňují nízkou volební účast, je celá řada. Fairclough¹¹⁶ uvádí čtyři typy voličů, kteří svým přístupem snižují volební účast. S tímto typem voličů se setkáme nejen ve Velké Británii, ale i v České republice.

První je takzvaně 'inteligentní volič', který se účastní většinou jen, když vidí, že se 'něco' změní, že výsledky jsou důležité. Např. na nízké volební účasti ve Velké Británii ve volbách v roce 2001 spadá Fairclough vliv voličů tohoto typu. Tehdy bylo poměrně jasné, že vyhrají Labouristé, a to řadu voličů odradilo od účasti na volbách.

¹¹⁵ Vlastní zpracování autorky provedené na základě dat získaných z: *Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2010* [online] [cit. 28. 3. 2012] dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps6?xjazyk=CZ>

¹¹⁶ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 48 s.

Dalším typem voliče je tzv. 'apatický', který se neobtěžuje jít k volbám, což je možno vidět (jak Fairclough uvádí) jako chybu v občanské výchově.

Dalším typem jsou tzv. 'non-effective voters' neefektivní voliči, jejichž počet narůstá a kteří jsou toho názoru, že: „je jedno, kdo je 'tam', stejně se všichni snaží jen využít benefitů, které jim vítězství nabízí“.

Čtvrtým typem, který Fairclough uvádí, je typ 'médií řízený volič', který volí jen, pokud média přinesou volby do centra jejich pozornosti.¹¹⁷

Účast ve volbách může ovlivnit i únava z voleb a (permanentních) volebních kampaní, a to zpravidla pouze negativně. V ČR dochází v některých letech až k trojím volbám v jednom roce. Např. v roce 2004 (krajské, senátní a do evropského parlamentu).

Nízká volební účast v ČR mimo její území je dána podle expertů především tím, že volit v zahraničí lze jen na zastupitelských úřadech. Mnoho potencionálních voličů z rozlehlých zemí totiž od účasti ve volbách odrazuje skutečnost, že volební zákon navzdory jejich naléhání nepočítá s korespondenčním způsobem hlasování. V USA a v Kanadě se k volbám zaregistrovalo jen kolem 1200 Čechů z desítek tisíc možných. Pravidla hlasování poštou sice Senát opakovaně připravil, ale sněmovna je neschválila.¹¹⁸

4.2 Faktory ovlivňující rozhodnutí voličů – modely volebního chování

Psychologové se snaží vysvětlit volební chování na základě 'teoretických modelů'. Různí autoři mají různé modely, které se shodují v několika bodech. Jak Fairclough uvádí, nejjednodušší vysvětlení volebního chování je na principu dlouhodobých a krátkodobých faktorů. Mezi krátkodobé řadíme aktuální společenské dění a vůdce politické strany, kterou aktuálně preferují. Mezi dlouhodobé faktory patří vliv sociálního prostředí, náboženství, etnicita, ale i pohlaví, věk atd.¹¹⁹

¹¹⁷ STEPHEN, I. *The British party system*. Routledge, 2007. 125-145 s.

¹¹⁸ *Ministerstvo zahraničních věcí* : [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z:

<<http://www.mvcr.cz/clanek/moznost-volit-pri-volbach-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-v-roce-2010-v-zahranici.aspx>>

¹¹⁹ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 49-54 s.

My jsme se rozhodli zaměřit na dva modely volebního chování vycházejícího z publikace 'As A Level Government a politics through diagrams'¹²⁰:

1. Model volebního chování dle sociálních struktur tzv. 'Social structures model' - tento model zdůrazňuje faktory jako sociální třída, etnicita, povolání, vzdělání, zeměpisná poloha a pohlaví, které jsou tím stěžejním, co ovlivňuje rozhodování voličů.

POHLAVÍ - Ve vztahu volební preference versus pohlaví se v ČR projevuje shoda se západoevropskými zeměmi. Ženy jsou více nakloněny pravicovým stranám a muži levicovým.¹²¹ Ve Velké Británii dlouhou dobu platila poměrně velká volební rozrůzněnost mezi ženami a muži. Již od doby, kdy ženy získaly volební právo (od roku 1918), podporovaly Konzervativní stranu. V posledních dekádách však dochází k útlumu, výzkumy si to vysvětlují tím, že zkušenosti mužů a žen jsou si stále více podobné a ženy dnes chodí do placeného zaměstnání daleko více, než chodili před 50 lety.¹²²

ETNICITA – Na rozdíl od České republiky, kde ještě nejsou záznamy, do jaké míry hraje etnicita ve volbách svou roli, ve Velké Británii již svou roli hraje. Etnická identita – identita s nějakou rasou, národností nebo kulturně zvláštní skupinou – byla vždycky důležitá. Významný vliv na volební preference pak měly vlny přívalu imigrantů v minulém století. Největší vliv je ze strany migrantů ze zemí 'new Commonwealth'. Většinou podporují Labouristickou stranu – především kvůli jejím silným sociálním vlastnostem a třídnímu umístění. 13 z 15 etnicko minoritních členů parlamentu ve volbách 2005 reprezentovalo Labouristickou stranu. Zhruba 75 % občanů, kteří nejsou původem Britové, volí Labouristy.¹²³

NÁBOŽENSTVÍ – V naší sekularizované společnosti má náboženství na výsledky voleb menší vliv než ve Velké Británii. Voliči, kteří jsou nějakého vyznání, preferují spíše pravici, případní levicovní voliči, kteří se hlásí k nějakému vyznání, projevují znatelně větší náklonnost k ČSSD než ke KSČM.¹²⁴ Ve Velké Británii však náboženství mělo a má na výsledky voleb značný vliv. Anglikáni sympatizovali s Konzervativci,

¹²⁰ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 51-53 s

¹²¹ ŘEHÁKOVÁ, B *Sociální trendy*. Grantová agentura ČR (grant č. 403/96/K120)

¹²² MORAN, M. *Politics and governance* Hampshire: Palgrave macmilian, 2005. 334-337 s.

¹²³ MORAN, M. *Politics and governance* Hampshire: Palgrave macmilian, 2005. 333-334 s

¹²⁴ ŘEHÁKOVÁ, B *Sociální trendy*. Grantová agentura ČR (grant č. 403/96/K120)

zatímco Nekonformní Protestanti a Katolíci volili v 19. století nekonzervativní strany. Od počátku 20. století stále více Katolíků volí Labouristickou stranu a Anglikáni jsou stále voliči Konzervativní strany. Ve Velké Británii bylo dokonce v minulosti náboženství legálním důvodem pro nemožnost účastnit se voleb. V Severním Irsku nemohli Katolíci volit až do roku 1960.¹²⁵

VĚK – V České republice je souvislost věku a volby mezi levicí a pravicí jiná, než je tomu ve většině demokracií, kde většinou mladí jsou levicovější než staří. Příčiny v ČR můžeme spatřovat v totalitní minulosti. To, zda preference levice rostou s věkem voličů se, nedá jednoznačně určit. Pro levicové voliče mladé a střední generace je ve většině přitažlivější ČSSD než KSČM, pro levicové voliče starší generace je tomu naopak.¹²⁶

2. Model volebního chování na základě identifikování se se skupinou tzv. 'Party identification model' - silná stranická identifikace, tzv. 'paritsan alignment' byla často označována, že jde ruku v ruce s třídním zařazením, lidé se identifikují s určitou stranou a zůstanou u ní. V 50. letech 20. století bylo 90 % voličů buď voličů Labouristické strany, nebo Konzervativců. V roce 1997 bylo toto číslo sníženo na 74 %.¹²⁷

O obou námi srovnávaných zemích můžeme říci, že levicovým stranám mají největší náklonnost dělníci a zemědělci, nejmenší pak samostatně výdělečně činní.¹²⁸ Britský volební systém byl a stále je částečně provázán s třídní strukturou. Třída jako taková je komplexní pojem, ale v kontextu volebního chování obvykle znamená zaměstnanou třídu: umístění do třídní hierarchie na základě identifikování se zaměstnáním tradičně rozděleného na manuální a nemanuální. Spojení mezi třídou a volbami se v průběhu let postupně mění, nicméně jak Moran uvádí, mezi voliči ve Velké Británii je historicky dána poměrně vysoká úroveň tzv. 'třídní solidarity'. Střední třída voličů (middle class) jakkoliv definovaná, volila zpravidla Konzervativce, a nižší třída (working-class) voličů volila nejčastěji Labouristy. Třídní rozdíly zůstávají

¹²⁵ MORAN *Politics and governance* Hampshire: Palgrave macmilian, 2005. 333-334 s.

¹²⁶ ŘEHÁKOVÁ, B *Sociální trendy*. Grantová agentura ČR (grant č. 403/96/K120)

¹²⁷ FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford University Press, 2009. 51-53 s

¹²⁸ ŘEHÁKOVÁ, B *Sociální trendy*. Grantová agentura ČR (grant č. 403/96/K120)

důležitým vlivem, jak lidé volí i v současnosti a vliv tříd je i nadále předmětem debat.
129

Dalším faktorem, který působí na rozhodnutí voliče ve Velké Británii je hospodářský sektor, ve kterém působí. Všechna odvětví – ekonomiky jsou rozděleny do sektorů: veřejného a soukromého. Soukromý sektor pracovníků dlouhodobě podporoval Konzervativce, zatímco veřejný sektor pracovníků pravděpodobně více podporoval ve volbách Labour Party. Toto stanovisko bylo potvrzeno v počátcích vlády Thatcherové a jejich radikálních ekonomických myšlenek v Konzervativní straně. Konzervativci byli vnímáni jako obránci zájmů soukromého sektoru.¹³⁰ V českém kontextu hraje pro volební rozhodnutí spíše než třídní zařazení, místo bydliště a s tím spojené ekonomické zajištění. Náklonnost k pravicovým politickým stranám narůstá s velikostí místa bydliště a s větší možností pracovního uplatnění čili nižší závislostí na případné podpoře ze strany státu.¹³¹

¹²⁹ MORAN, M *Politics and governance* Hampshire: Palgrave Macmilian, 2005. 332-333 s.

¹³⁰ MORAN *Politics and governance* Hampshire: Palgrave macmilian, 2005. 333 s.

¹³¹ ŘEHÁKOVÁ, B *Sociální trendy*. Grantová agentura ČR (grant č. 403/96/K120)

5 Průběh a porovnání voleb v ČR a VB v roce 2010

Výsledky voleb do Parlamentu v roce 2010 lze označit za malou revoluci jak na české tak na britské politické scéně. Voliči svým rozhodováním dali jasně najevo svou nespokojenost s politickou situací. V České republice v těchto volbách všechny zavedené politické strany tratily, zatímco nové strany získaly poměrně silné postavení. Ve Velké Británii těmito volbami byla ukončena 13letá vláda Labouristické strany a výsledky voleb poprvé od druhé světové války neumožnily vytvoření většinové vlády. Předvolební období do značné míry ovlivnilo vnímání voličů, proto uvádíme v kapitole 5.1 celkové shrnutí od posledních parlamentních voleb jak v ČR (2006-2010), tak ve VB (2005-2010).

5.1 Předvolební období

Patová situace, která vznikla po volbách v roce 2006, způsobila nestálost na české politické scéně a v polovině volebního období vedla k vyslovení nedůvěry vládě. To bylo následováno ustanovením tzv. úřednické vlády až do následujících voleb. Ve Velké Británii byl od posledních voleb v roce 2005 parlament svědkem výměny lídrů všech tří hlavních stran, společnost zažila největší ekonomický pokles za posledních 70 let a volby uvedly poprvé v historii televizní debaty vůdců politických stran.

5.1.1 Rekapitulace volebního období 2006-2010 v ČR

VÝSLEDKY VOLEB DO PS PČR KONANÝCH V ROCE 2006

Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR (které shrnují níže uvedené tabulky) konaných ve dnech 2. a 3. června 2006 přinesly patové rozložení sil, které předurčilo následný povolební vývoj sestavování vlády a ovlivnilo celé volební období.

Tabulka č. 8: Základní charakteristika voleb do PS PČR 2006¹³²

Počet voličů zapsaných v seznamech	8 333 305
Počet platných hlasů	5 348 976
Celková volební účast	64,47 %
Počet subjektů postoupivších do skrutinia	5

¹³² Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2006 [online]. [cit. 25. prosince 2010]. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>>.

Zajímavostí je, že ve volbách do PS PČR 2006 obě nejsilnější politické strany dosáhly svých nejvyšších volebních zisků, a v součtu získaly více než dvě třetiny všech voličských hlasů. Poprvé v historii voleb České republiky se do PS PČR dostala Strana zelených. Už počty získaných mandátů naznačovaly, že povolební vyjednávání o budoucí vládě nebudou jednoduchá. Jedinou možností pro vytvoření silné koaliční vlády, velkou koalici ODS a ČSSD, odmítl předseda ODS Mirek Topolánek na konci druhého dne voleb a tak se nabízela koalice s KDU-ČSL a SZ.¹³³

Tabulka č. 9: Volební zisky a rozdělení poslaneckých mandátů kandidujícím stranám¹³⁴

Název politické strany	Platné hlasy		Získané mandáty
	Celkem	v %	
ODS	1 892 475	35,38	81
ČSSD	1 728 827	32,32	74
KSČM	685 328	12,81	26
KDU-ČSL	386 706	7,22	13
SZ	336 487	6,29	6

Dva dny po skončení voleb byl prezidentem republiky Václavem Klausem pověřen předseda vítězných občanských demokratů Mirek Topolánek jednáním o sestavení nové vlády (koaliční vlády).¹³⁵ Hlavním problémem vzniku koaliční vlády byla skutečnost, že ODS, KDU-ČSL a SZ disponovaly v povolební Poslanecké sněmovně pouze 100 hlasy, které nezaručovaly většinovou podporu a získání důvěry PS PČR.¹³⁶ Nová vláda byla sice nakonec jmenována prezidentem republiky dne 4. 9. 2006¹³⁷, avšak nastala situace, která se v historii České republiky stala poprvé, a to, že vláda po svém jmenování nezískala důvěru, o kterou Poslaneckou sněmovnu dne 3. 10. 2006 požádala.

¹³³ ODS vyhrála, volby ale míří k patu. *iDNES.cz* [online]. Vydáno 3. 6. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/ods-vyhrala-volby-ale-miri-k-patu-d4p-/domaci.asp?c=A060603_184512_domaci_ton>.

¹³⁴ *Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2006* [online]. [cit. 25. prosince 2010]. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps53?xjazyk=CZ>>.

¹³⁵ Klaus pověřil Topolánka jednáním o nové vládě. *iDNES.cz* [online]. Vydáno 5. 6. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/klaus-poveril-topolanka-jednanim-o-nove-vlade-fok-/domaci.asp?c=A060605_103012_domaci_mad>.

¹³⁶ Čl. 68 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁷ Topolánkova patnáctka se chopila moci. *iDNES.cz* [online]. Vydáno 4. 9. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/topolankova-patnactka-se-chopila-moci-dxg-/domaci.asp?c=A060904_100800_domaci_sfo>.

Vládu podpořilo jen 96 ze 195 přítomných poslanců (tři poslanci KDU-ČSL před jednáním opustili jednací sál).¹³⁸

V době dlouhého sestavování vlády, kdy země ani po šesti měsících neměla vládu, která by byla schopna získat důvěru Poslanecké sněmovny, označil francouzský politolog Jacques Rupnik Českou republiku za „největší nevládní organizaci.“¹³⁹

PÁD TOPOLÁNKOVY VLÁDY A NÁSTUP FISCHEROVY „ÚŘEDNICKÉ“ VLÁDY

Postavení druhé koaliční vlády Mirka Topolánka bylo po celou dobu její existence poměrně slabé. Návrhu na vyslovení nedůvěry čelila celkem pětkrát, osudovým se jí stalo páté hlasování konané dne 24. 3. 2009, které bylo provedeno nejnižším možným počtem 101 hlasů.¹⁴⁰ Dne 26. 3. 2009 přijal prezident Václav Klaus demisi vlády a pověřil premiéra Topolánka, aby vláda vykonávala své funkce do jmenování nové vlády.¹⁴¹ Vše se stalo v zcela nevhodnou dobu - uprostřed českého předsednictví EU, navíc za situace, kdy opozice, která hlasování iniciovala, neměla připravené konstruktivní řešení pro případ, že vládě nedůvěra skutečně vyslovena bude.

Okamžitě po vyslovení nedůvěry Topolánkově vládě se proto začala diskutovat otázka, jak řešit vzniklou situaci. Největší podporu získala varianta předčasných voleb. Konkrétně mělo jít o vypsání předčasných voleb (nejpozději do 20. 10. 2009), k nimž zemi dovede nově jmenovaná „úřednická“ překlenovací vláda tvořena 8 ministry nominovanými za ČSSD, 6 za ODS a 2 za SZ. Na návrh ODS byl předsedou úřednické překlenovací vlády jmenován dne 9. 4. 2009 Jan Fischer (dosavadní předseda Českého statistického úřadu). Úřednická vláda byla prezidentem Klausem jmenována dne 8.

¹³⁸ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Hlasování - Žádost vlády ČR o vyslovení důvěry.* [online]. Vydáno 3. 10. 2006 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=43953&o=5>>.

¹³⁹ Největší nevládní organizace. *Aktuálně.cz* [online]. Vydáno 20. 11. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: <<http://aktualne.centrum.cz/blogy-a-nazory/komentare/clanek.phtml?id=289353>>.

¹⁴⁰ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Hlasování - Návrh na vyslovení nedůvěry vládě České republiky.* [online]. Vydáno 24. 3. 2009 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=49203&o=5>>.

¹⁴¹ *Klaus přijal demisi vlády. Kdo získá 101 poslanců, bude premiérem.* *iDNES.cz* [online]. Vydáno 26. 3. 2009 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/klaus-prijal-demisi-vlady-kdo-ziska-101-poslancubude-premierem-puv-/domaci.asp?c=A090326_085230_domaci_bar>.

5. 2009, důvěru Poslanecké sněmovny získala dne 7. 6. 2009¹⁴², a ačkoliv byla původně jmenována jako „dočasná“, vládla nakonec více než 14 měsíců.¹⁴³

ZRUŠENÍ PŘEDČASNÝCH VOLEB DO PS PČR ÚSTAVNÍM SOUDEM V ROCE 2009

Předčasné volby do PS PČR se měly uskutečnit na podzim roku 2009. Tyto volby byly podmíněny přijetím jednorázového ústavního zákona č. 195/2009 o zkrácení volebního období, jelikož Ústava ČR neobsahovala doložku, kterou by se sněmovna mohla rozpustit sama. Po schválení Poslaneckou sněmovnou a Senátem byl návrh ústavního zákona přijat pod č. 195/2009 dne 15. 6. 2009.¹⁴⁴

Ačkoliv se od samého počátku objevovala řada kritiků, kteří spatřovali zákon č. 195/2009 Sb. o zkrácení volebního období především z důvodů obcházení pravidel, která jsou předepsaná ústavou pro vyhlášení předčasných, protiústavní, přípravy na předčasné podzimní volby pokračovaly. Problém nastal až v podobě ústavní stížnosti (návrh na zrušení ústavního zákona č. 195/2009 Sb.), kterou dne 26. 8. 2009 podal Miloš Melčák¹⁴⁵. Ústavní soud se ústavní stížností poslance Melčáka začal zabývat a dne 10. 9. 2009 vyhlásil, že zákon č. 195/2009 pozbývá platnosti.¹⁴⁶ A tím byly de facto zrušeny předčasné volby do PS PČR naplánované na 9. a 10. října 2009. Následující den, 11. 9. 2009, byla jak Poslaneckou sněmovnou, tak i Senátem PČR schválena novela ústavního zákona¹⁴⁷, která doplnila čl. 35 Ústavy o pasáž, na základě které prezident republiky rozpustí PS PČR, pokud mu to Poslanecká sněmovna sama navrhne.

¹⁴² *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Hlasování - Žádost vlády ČR o vyslovení důvěry.* [online]. Vydáno 7. 6. 2009 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy_sqw?G=49812&o=5>.

¹⁴³ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Hlasování - Žádost vlády ČR o vyslovení důvěry.* [online]. Vydáno 7. 6. 2009 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy_sqw?G=49812&o=5>.

¹⁴⁴ Ústavní zákon č. 195/2009 Sb., o zkrácení pátého volebního období Poslanecké sněmovny

¹⁴⁵ *Melčák napadl předčasné volby u soudu. Zvolili mě na 4 roky, namítá.* iDNES.cz [online]. Vydáno 26. 8. 2009 [cit. 15. srpna 2012]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/melcak-napadl-predcasne-volby-u-soudu-zvolilime-na-4-roky-namita-p8c-/domaci.asp?c=A090826_152428_domaci_lf>.

¹⁴⁶ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09, publikovaný pod č. 318/2009 Sb. Ústavní soud dospěl k názoru, že ústavní zákon č. 195/2009 Sb. je ústavním zákonem pouze svou formou, nikoli však svým obsahem. Ústavní soud shrnul, že předčasného ukončení funkčního období PS PČR lze dosáhnout pouze splněním ústavou stanovených podmínek, a to jak materiálních, tak procedurálních.

¹⁴⁷ Ústavní zákon č. 319/2009 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Tato novela byla podepsána prezidentem 12. 9. 2009 a měla umožnit konání předčasných voleb v souladu s Ústavou na podzim téhož roku.¹⁴⁸

Volby se měly konat ve dnech 6. a 7. 11. 2009, tomu mělo předcházet „samorozpuštění“ Poslanecké sněmovny. Vše však nakonec zmařil nečekaný obrat předsedy ČSSD. Jiří Paroubek a jeho strana na poslední chvíli odmítli podpořit předem dohodnutý návrh na rozpuštění Poslanecké sněmovny a začali prosazovat řádný termín voleb tedy červen roku 2010. K rozpuštění Poslanecké sněmovny nakonec nedošlo a předčasné volby se tak konat nemohly.¹⁴⁹

Úřednická vláda premiéra Fischera, která byla původně zamýšlena jako vláda dočasná, jak bylo uvedeno výše, nakonec vládla více než 14 měsíců. Voliči byli svědky nezvykle dlouhé volební kampaně, která byla vedena prakticky od léta roku 2009 do konce května roku 2010. Vznikla nová politická strana TOP 09, do níž vstoupila část bývalých členů KDU-ČSL.¹⁵⁰

5.1.2 Rekapitulace volebního období 2005-2010 ve Velké Británii

Zatímco ve volbách v roce 2005, kterých se zúčastnilo 61,4 % všech oprávněných voličů, Labouristé získali z celkového počtu 646 rozdělovaných mandátů – 355 tedy 35,2 %, oproti předchozím volbám v roce 2001 to byl pokles o 5,5 % s rozdílem 64 křesel oproti součtu poslaneckých mandátů všech ostatních parlamentních stran. Konzervativní stranu podpořilo ve volbách v roce 2005 celkem 32,4 % všech voličů. To znamenalo pro konzervativce nepatrné zlepšení oproti volbám z roku 2001, kdy získali celkem 198 křesel, tedy o 33 křesel více než v předcházejících volbách.

¹⁴⁸ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Hlasování - Novela Ústavy České republiky.* [online]. Vydáno 11. 9. 2009 [cit. 12. června 2010]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=50506&o=5>>. *Senát Parlamentu České republiky: Hlasování - Návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.* [online]. Vydáno 11. 9. 2009 [cit. 12. června 2010]. Dostupné z: <<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=10217&O=7>>.

¹⁴⁹ *Nečekané salto ČSSD odsunulo volby na příští rok.* iDNES.cz [online]. Vydáno 15. 9. 2009 [cit. 30. dubna 2012]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/prehledne-necekane-salto-cssd-odsunulo-volby-napristi-rok-pom-/domaci.asp?c=A090915_160618_domaci_kot>.

¹⁵⁰ BALÍK, S. a kol. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, str. 65 – 68.

Třetí nejsilnější stranou se stala Liberální demokracie, s podporou 10,4 % všech odevzdaných hlasů a 62 mandátů.¹⁵¹

Přirozené důsledky nepopulární války v Iráku a Afganistánu, imigrační politika, nespokojenost se stavem veřejných služeb, završené skandály týkající se finanční podpory strany formou tajných půjček před volbami 2005¹⁵², proplácení poslaneckých náhrad jednotlivých členů Parlamentu, to vše ve stínu ekonomické krize v roce 2008. To vše mělo vliv na nepopularitu Labouristů, kteří tvořili vládní kabinet 13 let.

Volby do Dolní komory Parlamentu, jež se uskutečnily 6. 5. 2010, byly obrovskou porážkou pro Labouristickou stranu, která získala jen 30 % všech hlasů, a tím přišla oproti posledním volbám o 100 poslaneckých křesel. Dle postupného odklonu voličů od Labouristické strany, který byl patrný již ve volbách v roce 2001 a 2005, je zřejmé, že porážka se zdála být již delší dobu nevyhnutelná. Předvolební období 2005-2010 bylo provázeno řadou klíčových událostí, které níže uvedená tabulka shrnuje.

Tabulka č. 10: Předvolební období 2005 – 2010 ve Velké Británii

2005	5. 5.	Znovu zvolení Labouristé s většinou o 66 křesel.
	6. 7.	Oznámení, že Londýn bude hostit Olympijské hry 2012.
	7.7	Teroristický útok na londýnskou hromadnou dopravu během ranní špičky.
	22.7.	Při chybném podezření z terorismu byl zastřelen Brazilec Jean Charles de Menezes metropolitním policistou.
	6.12.	David Cameron zvolen lídrem Konzervativní strany.
2006	7.1	Charles Kennedy rezignoval na post lídra Liberálních Demokratů.
	2.3.	Sir Menzies Campbell zvolen lídrem Liberálních Demokratů.
	5.9	Zveřejnění dopisu podepsaného 17 členy Parlamentu Labour Party, které žádalo Blairovo odstoupení.
	7.9.	Blair oznamuje, že Konference Labouristické strany v roce 2006 bude poslední, na které vystoupí v pozici lídra strany.
2007	10.5.	Blair oznamuje, že odstoupí.
	11.6.	Brown potvrzuje, že se stane lídrem strany.
	24.6.	Brown se stává lídrem Labouristické strany.
	15.10.	Sir Menzies Campbell rezignoval na post lídra Lib-Dem.
	18.12	Nick Clegg zvolen novým lídrem Lib-Dem.

¹⁵¹ LEE S., BEECH M. *The Conservatives under David Cameron – Built to Last?* London: Palgrave Macmillian, 2009. 176 s.

¹⁵² HENNING, S; BASTON, L. *Politico's guide to the general election 2005*. Oxford:Politicos, 2005. 130-150s.

2008	4.11.	Barack Obama zvolen prezidentem USA.
	17.12.	Brown navštívil Irák, ve kterém oznámil, že všechny britské vojenské operace v zemi skončí do 31. 5. 2009.
2009	5.3.	Základní bankovní sazby jsou na nejnižší úrovni v historii.
	8.5.	Daily Telegraph publikuje o poslaneckých náhradách. Od 9. 5. začíná Daily Telegraph informovat o detailech výdajů jednotlivých členů Parlamentu z předchozích let. Den za dnem přinášel Telegraph jména dalších členů Parlamentu a s tím, jakým způsobem jsou „využívány“ peníze daňových poplatníků. ¹⁵³ Parlamentní pravidla dovolují členům Parlamentu žádat o proplacení peněz za údržbu domu, zahrnující nájemné event. hypotéku, vybavení, úklid. Jak ale Daily Telegraph uváděl, jednalo se o výdaje, které zahrnovaly např. proplácení dětských plínek.
	19.5.	Odstupují první členové Parlamentu z důvodu finančních skandálů.
	21.12.	Oznámení, že volby budou zahrnovat debatu 3 lídrů na TV.
2010	6.4.	Proběhlo oficiální oznámení, že volby proběhnou 6. 5.

5.2 Předvolební kampaň a předvolební průzkumy

5.2.1 Předvolební kampaň v České republice

O volebních kampaních obecně je podrobněji psáno v kapitole '3.2 Volební kampaň'. V této části práce se zaměříme na konkrétní předvolební kampaň před volbami do PS PČR, která byla ovlivněna řadou faktorů, mezi které řadíme: vyslovení nedůvěry koaliční vládě premiéra Mirka Topolánka, nástup úřednické vlády premiéra Jana Fischera, vyhlášení předčasných voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2009 a jejich následné zrušení Ústavním soudem. Všechny tyto faktory měly vliv na to, že předvolební kampaň do PS PČR 2010 je označována jako dlouhá, negativní, agresivní, finančně náročná apod.¹⁵⁴

Ačkoliv ČSSD tvrdila, že jejich celkové náklady nepřesáhly částku 200 milionů, odhady odborníků hovoří o částce cca 300 milionů. Zatímco volební kampaň ČSSD působila spíše centralisticky s hesly: „Lepší budoucnost pro obyčejné lidi“¹⁵⁵, volební kampaň ODS – s rozpočtem cca 200 milionů (vedená po ČSSD jako druhá

¹⁵³ George Parker, 'YouTube clip truns into video nasty' Financial Times, 28 April 2009, <http://www.ft.com/cms/s/0/1e863bbe-342a-11de-9eea-00144feabdc0.html>, accessed 14 února 2012

¹⁵⁴ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09, publikovaný pod č. 318/2009 Sb.

¹⁵⁵ *Nejdráž vyšly hlasy voličů ČSSD, za jeden strana utratila 260 korun.* iDNES.cz [online]. Vydáno 4. 6. 2010 [cit. 27. prosince 2011]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/nejdrasz-vysly-hlasy-volicu-cssd-za-jeden-stranautratila-260-korun-pyq-/domaci.asp?c=A100603_212249_domaci_vel>.

nejnákladnější) dávala na billboardech větší prostor lídrům jednotlivých volebních krajů. ODS, která představovala veřejnosti program strany v jednotlivých celcích pod záštitou hesel: „Řešení, která pomáhají“ a „Bez vašeho hlasu to nepůjde“, v hojné míře využívala ve své kampani internet a v její závěrečné fázi ji vyslovil přes média podporu např. David Cameron – Konzervativní strana VB).¹⁵⁶

TOP O9, která byla na ministerstvu vnitra zaregistrována teprve 26. 6. 2009,¹⁵⁷ zaměřila svou kampaň s rozpočtem 30 milionů především na mladé voliče s heslem: „Tradice, odpovědnost, prosperita“. KSČM má ve stranickém systému své specifické postavení, nikdy se oficiálně nedistancovala od Komunistické strany Československa a v očích mnoha občanů se nezbavila spojení s totalitním režimem. Určité odlišnosti tedy spatřujeme i ve volební kampani. Většina voličů KSČM je charakteristická větším ztotožněním se s politickou stranou, než je tomu u ostatních stran a možnost získat nové voliče pomocí volební kampaně je u KSČM nižší než u ostatních stran,¹⁵⁸ proto se strana spíše soustředila na přímé oslovování potencionálních voličů prostřednictvím předvolebních mítinků. Volební kampaní u Věcí Veřejných byl pověřen Vít Bárta s heslem „Konec politických dinosaurů“. Program této strany byl prosazován především mediálně známou osobou Radkem Johnem. Prostředky na volební kampaň čítali cca 10 milionů korun. Většina prostředků na kampaň vycházela z darů 4 soukromých osob, kdy dva z nich nakonec usedli na posty ministrů – (Vít Bárta – ministerstvo dopravy a Kamil Jankovský – ministerstvo pro místní rozvoj)¹⁵⁹

Volební kampaň více než kdykoliv v minulosti výrazně ovlivnily hromadné sdělovací prostředky. Česká televize připravila sérii předvolebních dílů pořadu Otázky Václava Moravce, televizních duelů, které vyvrcholily v předvečer voleb 27. 5. 2010 duelem Jiřího Paroubka z ČSSD a Petra Nečase z ODS coby nejpravděpodobnějších kandidátů na post budoucího premiéra. Zásadní vliv na informovanost především mladších voličů měly však sociální sítě. (např. Facebook, Twitter, Youtube a další). Na

¹⁵⁶ Politická image až na kost. *Lidovky.cz* [online]. Vydáno 23. 4. 2010 [cit. 30. června 2012]. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/politicka-image-az-na-kost_noviny.asp_ln_noviny_sko&klic=100423_1>.

¹⁵⁷ *Ministerstvo vnitra ČR: rejstřík politických stran a politických hnutí* [online]. [cit. 30. června 2012]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=321>.

¹⁵⁸ VODIČKA, K.; CABADA, L. *Politický systém České republiky*. 2. rozšíř. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s.r.o., 2007, str. 208.

¹⁵⁹ *Nejdráže vyšly hlasy voličů ČSSD, za jeden strana utratila 260 korun*. *iDNES.cz* [online]. Vydáno 4. 6. 2010 [cit. 30. června 2012]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/nejdraz-vysly-hlasy-volicu-cssd-za-jeden-stranautratila-260-korun-pyq-/domaci.asp?c=A100603_212249_domaci_vel>.

internetu se objevila celá řada předvolebních spotů, z těch kontroverznějších, které vyvolaly společenskou diskuzi uvádíme videoklip „Přemluv bábu a dědu, ať nevolí levici“, jehož tvůrčí jádro tvoří režisér Petr Zelenka, Martha Isoová a Jiří Mádl.¹⁶⁰

Prostřednictvím sociálních sítí zasáhla do volební kampaně i řada občanských iniciativ a výzev. Například občanská iniciativa Defenestrace 2010 vyzývala občany k udělování preferenčních hlasů čtyřem posledním kandidátům na volebním lístku vybrané politické strany.¹⁶¹ Následně poslanecký mandát neobhájil např. Ivan Langer, který figuroval na prvním místě kandidátní listiny v Olomouckém volebním kraji.¹⁶²

PŘEDVOLEBNÍ PRŮZKUMY VOLEBNÍCH VÝSLEDKŮ V ČR

Předvolební průzkumy prováděné specializovanými agenturami se již staly součástí předvolebního období. Vedle schopnosti popsat společenskou realitu, ji také spoluutvářejí. Výsledky průzkumů mohou mít v konečném důsledku vliv na volební výsledky menších politických stran a rozhodnutí voličů zda jim dají nebo nedají hlas. Část potencionálních voličů mnohdy dá nakonec svůj hlas kandidátovi, který se nepohybuje na hranici vstupu do Poslanecké sněmovny, aby hlas tzv. „nepropadl“.¹⁶³

S volebními průzkumy se otevírá i prostor pro dezinterpretaci. Problém však není v metodice (pro jednotlivá zjišťování je vždy využit dostatečný reprezentativní vzorek respondentů, přesahující počet jednoho tisíce pečlivě vybraných osob), ale terminologie. Pokud průzkum ukazuje stranické preference, které představují aktuální rozložení sympatií k politickým stranám v celé společnosti, tak se jedná o naprosto odlišné číslo od výsledku, který zobrazuje volební prognózu – volební model: „*vychází z aktuálních stranických preferencí a simuluje reálné rozvržení voličských hlasů v hypotetických volbách. Nezahrnuje tedy respondenty, kteří se voleb zúčastnit nechtějí a také ty, kteří nejsou rozhodnutí, kterou stranu by volili*“.¹⁶⁴ Mezi nejvýznamnější

¹⁶⁰ *Iniciativa premluvbabuadedu.cz* [online]. [cit. 25. červenec 2012]. Dostupné z: <<http://www.premluvbabuadedu.cz/>>.

¹⁶¹ *Občanská iniciativa Defenestrace 2010* [online]. [cit. 15. červenec 2012]. Dostupné z: <<http://defenestrace2010.cz/>>.

¹⁶² *Langerova kroužky připravily o práci, Bendovi zachránily krk. iDNES.cz* [online]. Vydáno 29. 5. 2010 [cit. 15. prosince 2010]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/langera-krouzky-pripravily-o-praci-bendovi-zachranily-krkpar-/domaci.asp?c=A100529_175912_domaci_js>.

¹⁶³ LEBEDA, T.; LINEK, L.; LYONS, P. et. al. *Voliči a volby 2006*. Praha: ERMAT Praha, s.r.o., 2007, str. 37.

¹⁶⁴ *Centrum pro výzkum veřejného mínění: tiskové zprávy* [online]. [online]. [cit. 14. srpna 2012]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101038s_pv100519.pdf>

zařízení vykonávající politické průzkumy patří např. Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM), Středisko empirických výzkumů (STEM), dále pak společnost MEDIAN a společnost Factum Invenio.¹⁶⁵

V konečném výsledku byl rozdíl mezi volebním výsledkem, a tím co předpovídaly výzkumné agentury v předvolebních šetřeních značný. Pro dokreslení představy uvádíme Grafy s předvolebními průzkumy za posledních 6 měsíců před volbami do PS PČR zpracované autorkou na základě informací od agentury CVVM¹⁶⁶ (volební prognóza) a STEM¹⁶⁷ (stranická preference) viz PŘÍLOHA 4. Rozdíly jsou natolik zásadní, že jejich neshoda nemůže být rozhodně přičítána statistická odchylce.

Pro představu volební model CVVM viz PŘÍLOHA 4 z května 2010 předpovídal rozdíl mezi ČSSD a ODS vyšší než 10 % hlasů, v konečném výsledku nebyl rozdíl mezi stranami v počtu odevzdaných hlasů vyšší než 2 %. Dalším překvapením bylo podcenění volebního zisku TOP 09, které se dle květnových průzkumů agentury CVVM pohybovalo okolo 11 %, dle agentury STEM dokonce pod hranicí 10 %, v konečném výsledku pak TOP 09 získala o necelých 7 % více hlasů. U KSČM se projevila poměrná disciplinovanost jejich voličů a odchylka mezi volebními průzkumy a skutečnými výsledky nebyla vyšší než 2 %. Výsledky předvolebních průzkumů poměrně přesně zachycují fakt, že SZ a KDU-ČSL neobhájí svou účast v PS PČR a naopak VV, jejichž volební preference v posledních 6 měsících před volbami rostly měsíc od měsíce, překročily v konečném výsledku 10 %.¹⁶⁸

Odlišné postoje k předvolebním průzkumům zaujímali samotní politici. Zatímco Jiří Paroubek důvěřoval předvolebním průzkumům a často na ně odkazoval, postoj bývalého předsedy ODS Mirka Topolánka vystihuje parafráze slavného výroku „*Nevěřím žádné statistice, kterou jsem sám nezfalšoval.*“

¹⁶⁵ STEM: stranické preference [online]. [cit. 10. června 2012]. Dostupné z: <<http://www.stem.cz/show/3>>; Centrum pro výzkum veřejného mínění: tiskové zprávy [online]. [cit. 24. listopadu 2010]. Dostupné z:

<<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&s=1&offset=101>>;

¹⁶⁶ STEM: stranické preference [online]. [cit. 10. června 2012]. Dostupné z: <<http://www.stem.cz/show/3>>

¹⁶⁷ Centrum pro výzkum veřejného mínění: tiskové zprávy [online]. [cit. 24. listopadu 2010]. Dostupné z: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&s=1&offset=101>>;

¹⁶⁸ STEM: stranické preference [online]. [cit. 10. června 2012]. Dostupné z: <<http://www.stem.cz/show/3>>

5. 2. 2 Předvolební kampaň ve VB a předvolební průzkumy

Některé volby do Parlamentu ve Velké Británii byly rozhodnuté dlouho před tím, než oficiální kampaň vůbec začala. Například ve volbách v roce 1997, nebylo v době jejich vyhlášení nic, co by mohlo ohrozit vítězství Tonyho Blaira. Volby do Parlamentu VB v roce 2010 byly v tomto směru odlišné. Po desetiletích bylo zřejmé, že stranická příslušnost tolik charakteristická pro přechodí volební výsledky, byla narušena. Ještě dva a půl týdne před volbami (18. dubna) volební průzkumy ukazovaly, že 49 % aktivních voličů stále není úplně rozhodnuto, koho budou volit. Žádná strana neměla jistou podporu u tzv. 'floating voters,' a tak měla volební kampaň velký význam pro všechny volební strany. Mezi hlavní volební témata spadala otázka postoje k evropské integraci, reformy v oblasti zdravotnictví a vzdělávání, zastavení či podpora válečného konfliktu v Iráku, problematika imigrace atd.

Níže uvedená tabulka shrnuje načasování celé volební kampaně před Parlamentními volbami v roce 2010.¹⁶⁹

Tabulka č. 11: Předvolební kampaň ve Velké Británii

6. dubna	Vyhlášení parlamentních voleb na 6. května.
12. dubna	Rozpuštění Parlamentu. Laboristé začínají volební kampaň.
13. dubna	Konzervativci začínají volební kampaň.
14. dubna	Liberální Demokraté začínají volební kampaň.
15. dubna	První televizní debata na ITV v Manchesteru na téma 'domácí záležitosti'
20. dubna	Uzavření agendy pro registrování se k volbám (pro možnost volit)
22. dubna	Druhá televizní debata na Sky v Bristolu na téma 'zahraniční záležitosti'
28. dubna	'Bigotgate' = náboženský fanatik, Brown v nestřeženém okamžiku nazývá jednu z voliček bigotní ženou.
29. dubna	Třetí televizní debata na BBC v Birminghamu, na téma 'ekonomické záležitosti'
6. května	Volební den
11. května	Gordon Brown rezignuje na pozici premiéra a královna jmenuje Davida Camerona novým premiérem.

¹⁶⁹ Worcester, R. *Explaining Cameron's coalition: how it came about – an analysis of the 2010 British General election*. Biteback, 2011.

Volební kampaň pro parlamentní volby 2010 byla provázena řadou incidentů a faux pas jako každé jiné volby. Za jedno z nejvýznamnějších faux pas z předvolební kampaně je považováno to, které se stalo v Rochdale dne 28. 4. Ten den měl Gordon Brown natáčení. Poté, co se Brown setkal s důchodkyní Gillian Duffy na ulici, před kterou obhajoval politiku v oblasti přistěhovalectví, nasedl do auta a rozzuřeně pokáral své poradce, že ho přinutili, aby mluvil s touto bigotní ženou. To by nebylo takové neštěstí, kdyby na sobě Brown neměl v té době ještě zapnutý mikrofon z předchozího natáčení. Jeho faux pas rázem obletělo všechny kanály. Brown, který se následně snažil vše napravit, tím že se objevil v pořadu 'Jeremy Vine's' na BBC Radio 2, aby se omluvil, byl poté natočen zkroušený s hlavou v dlaních.¹⁷⁰

Hlavní události 2010 kampaně se dají shrnout do několika vět. Strany zahájily své volební kampaně a vedly obvyklé tiskové konference, na nichž se pokoušely přilákat co největší pozornost médií. To vše nemělo ale takový vliv jako 3 televizní debaty, konající se vždy ve čtvrtek večer, kdy poslední proběhla týden před volbami. Poprvé v historii britských parlamentních voleb v době kampaně, lídři hlavních stran sdílí podium živě v TV.

Debaty byly rozvrhnuty na 3 čtvrtky 15., 22., 24., kdy se lídři střetávali po dobu 90 minut. Strany stanovily velmi přísná kritéria na formát pořadu. Není pochyb o tom, že se tím snažily co nejvíce zamezit riziku neúspěchu. Například: ačkoliv si lídři brali otázky z publika – tyto otázky byly prověřovány dopředu a tazatelé neměli možnost klást doplňující otázky. Do role moderátorů nasadily všechny tři televize své špičkové moderátory s dlouholetou zkušeností v oblasti politiky. První debatu na ITV v Manchesteru na téma domácí záležitosti moderoval Alastair Stewart, druhou debatu, která proběhla na Sky News a odehrála se v Bristolu vedl Adamem Boultonem, třetí debatu na BBC v Birminghamu řídil David Dimbleby.

Jak ukazují výsledky, z jednotlivých debat nejvíce profitovali Liberální Demokraté. Nick Clegg měl možnost sdílet podium se dvěma největšími stranami a během svých výstupů vždy zdůrazňoval fakt, že existuje 3. alternativa. To jak debata

¹⁷⁰ Lee, S. *The Conservatives under David Cameron: built to last?* Palgrave macmillan, 2007. 240-248.

probíhala, je možné shlédnout na odkazu <http://www.youtube.com/watch?v=rk5HvJmyyg>¹⁷¹

Obzvláště první debata měla velký vliv na voliče. Lídr Liberálních Demokratů rovnou skočil z 20 % na 30 % voličských preferencí a zůstal zde několik dní. Tento rapidní výsledek sice postupně poklesl, ale i tak to svědčí o Cleggovu triumfálním vystoupení.

Veřejnost reagovala nebývale velkým zájmem o tyto debaty a především po první debatě byl Nick Clegg jasným vítězem těchto debat. Jak ukazují tabulky volebních průzkumů, rozdíly mezi Cameronem a Cleggem po druhé a třetí debatě už nebyly tak zásadní, ale Gordon Brown zůstal jednoznačně na 3. místě.¹⁷²

Tabulka č. 12: Výsledky předvolebních průzkumů před jednotlivými volbami

	První debata	Druhá debata	Třetí debata
David Cameron	23 %	33 %	37 %
Gordon Brown	19 %	27 %	26 %
Nick Clegg	51 %	31 %	32 %

5. 3 Volební výsledky

5. 3. 1 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2010

V následujících dvou tabulkách jsou zrekapitulovány výsledky voleb do Poslanecké Sněmovny Parlamentu ČR, které proběhly ve dnech 28. a 29. května 2010. Těchto voleb se zúčastnilo celkem 62,60 % oprávněných voličů. Ačkoliv od voleb do PS PČR 2006 došlo k mírnému poklesu účasti (v roce 2006 byla voličská účast 64,47), nejedná se o výraznou odchylku od dlouhodobě dosahovaných hodnot v ČR.

¹⁷¹ Worcester, R. *Explaining Cameron's coalition: how it came about – an analysis of the 2010 British General election*. Biteback, 2011, 135-138 s.

¹⁷² Worcester, R. *Explaining Cameron's coalition: how it came about – an analysis of the 2010 British General election*. Biteback, 2011, 257-260 s.

Tabulka č.13: Základní charakteristika voleb¹⁷³

Počet voličů zapsaných v seznamech	8 415 892
Počet platných hlasů	5 230 859
Celková volební účast	62,60 %
Podíl platných hlasů	99,37 %
Počet kandidátních listin	26
Počet subjektů postoupivších do skrutinia	5

Tabulka č.14: Politické subjekty + získané mandáty¹⁷⁴

Číslo kandidátní listiny	Název politické strany	Počet %	Počet mandátů
9	Česká strana sociálně demokratická	22,08	56
26	Občanská demokratická strana	20,22	53
15	TOP P9	16,70	41
6	Komunistická strana Čech a Moravy	11,27	26
4	Věci Veřejné	10,88	24
17	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová	4,39	-
13	Strana Práv Občanů ZEMANOVCÍ	4,33	-
21	Suverenita – blok Jany Bobošíkové, strana zdravého rozumu	3,67	-
20	Strana zelených	2,44	-
24	Dělnická strana sociální spravedlnosti	1,14	-
23	Česká pirátská strana	0,80	-
25	Strana svobodných občanů	0,74	-
18	Volte Pravý Blok www.cibulka.net	0,47	-
1	OBČANĚ.CZ	0,25	-
12	Moravané	0,22	-
5	Konzervativní strana	0,08	-
7	Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)	0,07	-
14	STOP	0,06	-
11	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa	0,03	-
19	Česká strana národně socialistická	0,02	-
27	Klíčové hnutí	0,02	-

¹⁷³ Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2010 [online]. [cit. 25. června 2012]. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>>.

¹⁷⁴ Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2010 [online]. [cit. 25. června 2012]. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps5?xjazyk=CZ>>.

22	Humanistická strana	0,01	-
16	EVROPSKÝ STŘE	0,00	-
8	Česká strana národně sociální	0,00	-
2	Liberálové.CZ	0,00	-
10	NÁRODNÍ PROSPERITA	0,00	-

Jak je z výše uvedených tabulek zřejmé, ve volbách do PS PČR 2010, které proběhly ve dnech 28. a 29. 5. 2010 překročilo 5% hranici pro vstup do Poslanecké sněmovny pět politických stran, mezi které byly dle D'Hondtovy metody rozděleno 200 poslaneckých mandátů. Nejvíce hlasů obdržela ČSSD se ziskem 1 155 267 hlasů (tedy 22,08 % všech hlasů) a 56 poslaneckých mandátů. Na druhém místě skončila ODS, která obdržela 1 057 792 hlasů (20,22 % všech hlasů) a 53 poslaneckých mandátů. Třetí skončila TOP 09 s počtem 873 833 hlasů (16,70 % všech hlasů) 41 poslaneckými mandáty. KSČM získala 589 765 hlasů (11,27 % všech hlasů) a 26 poslaneckých mandátů. Pětiprocentní uzavírací klauzuli pro vstup do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR překročila i strana VV, která získala 569 127 hlasů (10,88 % všech hlasů) a 24 poslaneckých mandátů.

Významnou změnou byl jednoznačně odklon od stávajících stran politické scény a silná podpora dvou nových stran, které zasedly po volbách poprvé v dolní komoře Parlamentu ČR a v součtu disponují téměř třetinou všech poslaneckých mandátů. ČSSD i ODS ztratily statisíce voličů, KDU – ČSL a Strana zelených dokonce ztratily svou pozici v Poslanecké sněmovně úplně a KSČM přišla o téměř stotisíc voličů.

KDU – ČSL (s volebním ziskem necelých 5 %) poprvé ve své historii nezískala zastoupení v Poslanecké sněmovně PČR. Strana nebyla schopna přinést žádná nová témata, kterými by dokázala oslovit nové voliče. Negativní vliv měl vleklý spor Cyrila Svobody s arcidiecézní charitou, řada osobností opustila stranu a podíleli se na nově vzniklé TOP 09 (šlo například o Miroslava Kalouska, Pavla Severu či Vlastu Parkanovou), v neposlední řadě kauza Čunek, která provázela téměř celé volební období.¹⁷⁵

¹⁷⁵ Šéf lidovců má stále šanci vysoudit dům. Pomoci může stát. *iHNED.cz* [online]. Vydáno 16. 3. 2010 [cit. 28. června 2012]. Dostupné z: <<http://domaci.ihned.cz/c1-41392150-sef-lidovcu-ma-stale-sanci-vysoudit-dumpomoci-muze-sta>>.

Straně Zelených byl volební neúspěch předpovídán už v předvolebních průzkumech mimo jiné i proto, že značná část jejich voličů v roce 2006 volila stranu po její novost. Volební debakl pak strana ve volbách potvrdila.¹⁷⁶

Volby do PS PČR v roce 2010 měly ve svém důsledku významný vliv na personální změny ve vedení jednotlivých politických stran. Již během podvečerních hodin dne 29. 5. 2010 rezignovali na svůj post předsedové čtyř významných politických stran.¹⁷⁷ Navzdory volebnímu vítězství ČSSD z hlediska absolutního počtu obdržených hlasů, rezignoval Jiří Paroubek na svou pozici předsedy strany. Druhým stranickým lídrem, který rezignoval na svou pozici ve vedení strany, byl předseda KDU – ČSL Cyril Svoboda, který neudržel zastoupení vlastní strany v Poslanecké sněmovně. Ze stejného důvodu odstoupil ze své pozice i předseda Strany zelených Ondřej Liška a lídr Strany Práv Občanů ZEMANOVCÍ – Miloš Zeman, který již před volbami prohlásil, že odstoupí ze své funkce, pokud by se SPOZ nedostala do Poslanecké sněmovny.

5.4.2 Volební výsledky ve volbách do Parlamentu ve VB

Již předvolební průzkumy ukazovaly jako nejvíce pravděpodobnou variantu tzv. HUNG PARLIAMENT neboli oběšeného parlamentu – parlamentu bez možnosti vytvoření většinové vlády.

V následujících dvou tabulkách jsou zrekapitulovány výsledky voleb do Dolní sněmovny Parlamentu VB, které proběhly 6. května 2010. Těchto voleb se zúčastnilo celkem 65,1 % oprávněných voličů. Oproti volbám v roce 2005 se volební účast zvýšila, tehdy se voleb zúčastnilo 61,4 % voličů.

Tabulka č. 15: Základní charakteristika voleb¹⁷⁸

Počet platných hlasů	45,597,461
Celková volební účast	65.1 %

¹⁷⁶ § 20 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁷ § 11 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁸ *Volební server volební účasti VB*: [online]. [cit. 17. června 2012]. Dostupné z: <www.turnout2010.com.uk>

Volební výsledky potvrdily předvolební průzkumy, které ukazovaly jako nejpravděpodobnější variantu tzv. Hung Parlament, neboli parlament, při kterém žádná strana nezíská legislativní většinu a nebude tedy moc sestavit většinovou vládu, která byla pro britský politický systém typická.

Ve finálním hlasování zvítězila sice Konzervativní strana, nicméně její zisky nebyly v žádném případě tak vysoké, aby umožnily sestavení většinové vlády - získaly 37 % hlasů, čímž získaly 306 křesel. Pro vládnoucí Labouristy skončily volby značnou ztrátou - získali 30 % a počet mandátů strany se snížil z 356, které získali v roce 2005 na 258 mandátů, které získali v roce 2010. Liberální Demokraté pak 24 %. Největší podpora Liberálních Demokratů byla po slavné první televizní debatě. Poté se spustila tzv. 'Cleggmania' nicméně postupně začala jejich podpora klesat a ve výsledných volbách měli Liberální Demokraté jen o pět křesel více než v posledních volbách. Jak uvádí Worcester v knize *Explaining Cameron's coalition: how it came about – an analysis of the 2010*: „*While the Liberal Democrats may have lost the battle, they won the war*“ neboli Liberální Demokraté sice nevyhráli bitvu, vyhráli však válku.¹⁷⁹

Tabulka č. 16: Výsledky všeobecných voleb 2010¹⁸⁰

Party	Křesla	Nově získaná	Ztracená		%
Conservative	306	100	4	10,703,744	36.1
Labour	258	4	94	8,606,518	29.0
Liberal Democrat	57	8	13	6,836,198	23.0
Democratic Unionist	8	0	1	168,216	0.6
Scottish National	6	0	0	491,386	1.7
Sinn Fein	5	0	0	171,942	0.6
Plaid Cymru	3	1	0	165,394	0.6
SDLP	3	0	0	110,970	0.4
Green	1	1	0	284,823	1.0
Alliance Party	1	1	0	42,762	0.1
Independent	1	1	1	229,021	0.8
Speaker	1	-	-	22,860	0.1 -

¹⁷⁹ Worcester, R. *Explaining Cameron's coalition: how it came about – an analysis of the 2010 British General election*. Biteback, 2011, 168-174 s.

¹⁸⁰ *Volební server volební účasti VB*: [online]. [cit. 17. června 2012]. Dostupné z: <www.turnout2010.com.uk>

Při sestavování vlády se nabízely tři varianty: menšinová vláda Konzervativní strany; koalice Liberálních demokratů s Labouristy doplněná o zástupce regionalistických stran; anebo koalice Liberálních demokratů s Konzervativní stranou.

Po volbách následovalo dlouhých pět dní jednání, které skončilo dne 11. května koaliční dohodou mezi vítěznými konzervativci a liberály – první v poválečné historii. Tato dohoda ukončila třináctiletou éru Labouristické strany. Následně britská královna Alžběta II. pověřila šéfa konzervativců Davida Camerona, který se stal nejmladším premiérem od Reformního aktu v roce 1832, sestavením nové vlády.

Přesné znění koaliční dohody zveřejněno sice nebylo, ale zdroje z blízkosti obou stran prozradily médiím, že mezi hlavní priority patří snižování rozpočtového deficitu, budoucí úprava daňového systému, dohoda o nepřijetí jednotné měny eura dále i to, že Londýn nepředá bez referenda Bruselu žádné další pravomoci a v neposlední řadě byla liberálům přislíbena reforma volebního zákona, která by umožňovala větší zastoupení menších stran v parlamentu.¹⁸¹

¹⁸¹ *Konec povolební agonie – Británie má novou koaliční vládu*: [online]. [cit. 20. října 2012]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/evropske-volby-2009/clanek/konec-povolebni-agonie-britanie-ma-novou-koalicni-vladu-007474>>

Závěr

V první části své práce srovnávám dva odlišné systémy parlamentních voleb, poměrného a většinového. Pro přehlednější vyjádření jsou tyto systémy současně uváděny se zemí, kde je daný systém využíván. Poměrný volební systém je demonstrován na České republice a většinový volební systém na Velké Británii.

Za jednoznačný přínos poměrného volebního systému lze považovat jeho schopnost vytvořit proporční výsledky, které odráží podobu příslušného volebního obvodu a zajistit zastoupení i menších stran. Nevýhodou je pak určitá nepřehlednost, která vychází z přepočítávání volebních hlasů na mandáty dle volebního dělitele (v ČR se užívá tzv. D' Hondtovy metody). V porovnání s poměrným volebním systémem, je tedy většinový volební systém srozumitelnější, levnější a lze jej snadno řídit. Přepočet volebních výsledků je prostý – vítězí kandidát s nejvyšším počtem obdržených hlasů a není potřeba využívat složité přepočty s volebními kvótami. Současně se tedy výsledky pro voliče jeví jako více transparentní. Na druhé straně však většinový systém zanedbává přesnou reprezentaci a vede k velkému počtu vyhozených hlasů.

Druhá část mé práce je zaměřena na poslední parlamentní volby v roce 2010 v České republice a ve Velké Británii. Události, které předcházely těmto volbám, ukázaly, že současná legislativní úprava voleb si do budoucna zaslouží určité změny. Konečné výsledky voleb do PS PČR 2010 lze chápat jako jasný vzkaz o jejich nespokojenosti vůči všem zavedeným politickým stranám. Všechny politické strany, které byly zastoupeny v Poslanecké sněmovně ve volebním období 2006-2010, dosáhly oproti předchozím volbám horších volebních výsledků. Překvapením byly špatné volební výsledky dvou dosavadních **hegemonů** české politické scény ČSSD a ODS. O své zastoupení v Poslanecké sněmovně ČR přišla Strana Zelených a KDU-ČSL. Ztráta zastoupení KDU-ČSL byla o to větším překvapením, protože se tak stalo vůbec poprvé za dobu existence strany. Volby současně umožnily vstup do Poslanecké sněmovny novým politickým stranám.

Ačkoliv volby skončily vítězstvím ČSSD, koaliční vládu úspěšně sestavila nakonec ODS, která se ve volbách umístila na druhém místě., s TOP 09 a stranou Věci Veřejné. Všechny tři strany hlásaly již před volbami nutnost reformního úsilí v oblasti důchodového systému, veřejných financí a zdravotnictví. Vytvoření silné koaliční

vlády, která se může opírat o výraznou, bezmála ústavní většinu v Poslanecké sněmovně, bylo nejvýznamnějším důsledkem voleb do PS konaných v roce 2010. Vláda tak má dostatečnou politickou legitimitou k provedení reformních kroků.

Volby přinesly také několik zajímavých trendů. Jako příklad lze uvést značné množství občanských iniciativ a výzev, které používaly ke své prezentaci především internet a sociální sítě. Jejich snahou bylo především zvýšení zájmu o politiku, politickou kulturu a nahrazení stávající politické garnitury novými tvářemi. V neposlední řadě je zmíněna v souvislosti s volbami 2010 i vysoká míra nepřesnosti, s jakou výzkumné agentury předpovídaly ve svých předvolebních šetřeních budoucí výsledky voleb.

Stejně jako v České republice, tak i ve Velké Británii byly konečné výsledky volby v roce 2010 v mnoha směrech netradiční. Jak předvolební průzkumy předpovídaly, došlo k tzv. Hung Parliamentu, žádná strana nezískala legislativní většinu. Ve finálním hlasování sice zvítězila Konzervativní strana, ale její zisky nebyly takové, aby umožnily sestavení většinové vlády. Pro Labouristickou stranu skončily volby značnou ztrátou a byla ukončena jejich třináctiletá vláda. Naopak Liberální demokraté se dostali do role významného koaličního partnera. Výsledky voleb tedy poprvé od druhé světové války neumožnily vytvoření většinové vlády. Ze tří možných variant sestavování vlády zvítězila koalice Liberálních demokratů s Konzervativní stranou, kdy mezi hlavní priority koaliční dohody patřilo snižování rozpočtového deficitu a dále pak dohoda o nepřijetí jednotné měny eura.

Tyto volby byly rovněž zodpovědné za některé změny v charakteristice členů. 227 členů z celkových 650 bylo nových bez předchozích politických zkušeností v Parlamentu. Dále bylo zvoleno nejvíce žen v britské historii (143) a 27 členů z etnických minorit (16 za Labouristy, 11 za Konzervativce) Zahrnujíce 3 Muslimské ženy poprvé historii.

POUŽITÉ ZDROJE

- ASTLE, J. *Britain after Blair – a Liberal Agenda*. London: Profile Books, 2006.
- BALÍK, S. a kol. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010.
- BARNHOUSE, L. *Life in the UK*. London: Survival books, 2009.
- BALE, T. *European politics – A comparative introduction*. London: Palgrave Macmillan distribution, 2005.
- CABADA, L.; KUBÁT, M. *Úvod do studia politické vědy*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, s.r.o., 2002.
- CAIN, T. *How governments work*. London: DK Publishing, 2006.
- ČERMÁK, V. *Otázka demokracie*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1998.
- DAWSON, I.; RICHARDSON J. *Dying for the Vote-How ordinary people won the right to vote*. London: John Murray Ltd. 2002.
- DVOŘÁKOVÁ, V. *Komparace politických systémů*. Praha: VŠE v Praze, 2003.
- FAIRCLOUGH, P. *AS & A Level Government & politics through diagrams*. Oxford: University Press, 2009.
- FIALA, P. *Politické strany ve střední a východní Evropě*. Brno: Masarykova univerzita, 2002.
- FILIP, J.; SCHELLE, K. *Vývoj a současnost voleb*. Brno: Masarykova univerzita, 1992.
- FORMAN, F, BALDWIN, J. *British politics – 5. Vydání*, London: Palgrave Macmillian, 2007.
- HENNING, S; BASTON, L. *Politicos guide to the general election 2005*. Oxford:Politicos, 2005.
- CHYTÍLEK, R. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2004.

- KLÍMA, M. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Praha: Radix, 2001.
- KLOKOČKA, V. *Volby a politická reprezentace v pluralitních demokraciích*. Praha: Aleko, 1991.
- KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Praha: Prof. Publishing, 2006.
- LEBEDA, T. *Volební systémy poměrného zastoupení. Mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence*. Praha: Karolinum, 2008.
- LEBEDA, T.; LINEK, L.; LYONS, P. et. al. *Voliči a volby 2006*. Praha: ERMAT Praha, s.r.o., 2007.
- LEE S., BEECH M. *The Conservatives under David Cameron – Built to Last?* London: Palgrave Macmillian, 2009.
- MILLER, D. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Brno: Barrister a Principal. 2000.
- MOLEK, P.; ŠIMÍČEK, V. *Soudní přezkum voleb*. Praha:Luide Praha, a.s, 2006.
- MORAN, M. *Politics and Governance in the UK*. Hampshire: Palgrave Macmilian, 2005.
- NOVÁK, M. *Systémy politických stran. Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: SLON, 1997.
- PYPER, R.; ROBINS, L. *United Kingdom Governance*. London: Macmillan Press, Ltd. 2000.
- ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii*. Praha: SLON, 2004.
- ŘEHÁKOVÁ, B. *Sociální trendy*. Grantová agentura ČR (grant č. 403/96/K120)
- STEPHEN, I. *The British party system*. London: Routledge, 2007.
- SCHELLE, K. *Vývoj volebního práva do obecních orgánů*. Brno: Masarykova univerzita, 1994.
- ŠKALOUD, J. *Komparace politických systémů*. 1. Vyd. Praha: VŠE v Praze, 1993.

VODIČKA, K.; CABADA, L. *Politický systém České republiky*. Praha: Portál, 2003.

WEBB, P. *The Modern British Party System*. London: SAGE, Publications, Ltd., 2000.

ŽENÍŠEK, M. *Smíšené volební systémy*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2003.

Právní předpisy

§ 20 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů;

čl. 68 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.;

§ 3 odst. 2 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky ze zahraničí;

§ 11 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.;

§ 33 odst. 6 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 4 odst. 1 vyhlášky č. 233/2000 Sb.;

§ 48 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;

ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb.;

zákon č. 195/2009 Sb., o zkrácení pátého volebního období Poslanecké sněmovny;

nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09, publikovaný pod č. 318/2009 Sb.;

ústavní zákon č. 319/2009 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů;

nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09, publikovaný pod č. 318/2009 Sb.;

rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny PČR, Sbírka zákonů č. 37/2010.

Články

Vězni ve Velké Británii získali po 140 letech volební právo[online]. Vydáno 2. 11. 2010 [cit 24. 6. 2012]. Dostupné z: <<http://www.vscr.cz/veznice-oracov-84/informacni-servis-1606/aktuality-184/volby-do-poslanecke-snemovny>>;

Britský premiér Cameron nedovolí vězňům volit. [online]. Vydáno 24. 10. 2012 [cit 25.10. 2012]. Dostupné z: < http://www.denik.cz/ze_sveta/britsky-premier-cameron-nedovoli-veznum-volit-20121024.html >;

Souboj Sarkozyho a Hollanda: Ve Francii začalo první kolo prezidentských voleb [online]. Vydáno 29. 5. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: <<http://zpravy.zahranici/ve-francii-zacaly-prezidentske-volby.htm>.l>;

V Británii začala volební kampaň: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/v-britanii-zacala-volebni-kampan-labouriste-dotahuji-konzervativce-11v/zahranicni.aspx?c=A100406_121332_zahranicni_aha>;

Upadající Lidové noviny: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.pehe.cz/zapisnik/2003/upadajici-lidove-noviny>>;

Kdy budou volby: [online]. [cit. 10. května 2012]. Dostupné z: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/kdy-budou-volby-urcite-v-patek-nebo-sobotu_154250.html>;

Volby do poslanecké sněmovny ze zahraničí: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/udalosti_a_temata/archiv_zprav/rok_2010/x2010_05_27_volby_do_psp_ceske_republiky_v_zahranici_zacinaji.html>;

Volby začínají už dnes večer na ambasádách v americe: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/volby-2010/volby-zacinaji-uz-dnes-vecer-na-ambasadach-v-americe_170336.html>;

ODS vyhrála, volby ale míří k patu. iDNES.cz [online]. Vydáno 3. 6. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ods-vyhrala-volby-ale-miri-k-patu-d4p-/domaci.asp?c=A060603_184512_domaci_ton>;

Klaus pověřil Topolánka jednáním o nové vládě. iDNES.cz [online]. Vydáno 5. 6. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/klaus-poveril-topolanka-jednanim-o-nove-vlade-fok-/domaci.asp?c=A060605_103012_domaci_mad>;

Topolánkova patnáctka se chopila moci. iDNES.cz [online]. Vydáno 4. 9. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/topolankova-patnactka-se-chopila-moci-dxg-/domaci.asp?c=A060904_100800_domaci_sfo>;

Klaus přijal demisi vlády. Kdo získá 101 poslanců, bude premiérem. iDNES.cz [online]. Vydáno 26. 3. 2009 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/klaus-prijal-demisi-vlady-kdo-ziska-101-poslancubude-premierem-puv-/domaci.asp?c=A090326_085230_domaci_bar>;

Nejdráž vyšly hlasy voličů ČSSD, za jeden strana utratila 260 korun. iDNES.cz [online]. Vydáno 4. 6. 2010 [cit. 27. prosince 2011]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/nejdraz-vysly-hlasy-volicu-cssd-za-jeden-stranautratila-260-korun-pyq-/domaci.asp?c=A100603_212249_domaci_vel>;

Langer a kroužky připravily o práci, Bendovi zachránily krk. iDNES.cz [online]. Vydáno 29. 5. 2010 [cit. 15. prosince 2010]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/langer-a-krouzky-pripravily-o-praci-bendovi-zachranily-krkpar-/domaci.asp?c=A100529_175912_domaci_js>;

Konec povolební agonie – Británie má novou koaliční vládu: [online]. [cit. 20. října 2012]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/evropske-volby-2009/clanek/konec-povolebni-agonie-britanie-ma-novou-koalicni-vladu-007474>>;

Melčák napadl předčasné volby u soudu. Zvolili mě na 4 roky, namítá. iDNES.cz [online]. Vydáno 26. 8. 2009 [cit. 15. srpna 2012]. Dostupné z:

http://zpravy.idnes.cz/melcak-napadl-predcasne-volby-u-soudu-zvolilime-na-4-roky-namita-p8c-/domaci.asp?c=A090826_152428_domaci_lf>;

Nečekané salto ČSSD odsunulo volby na příští rok. iDNES.cz [online]. Vydáno 15. 9. 2009 [cit. 30. dubna 2012]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/prehledne-necekane-salto-cssd-odsunulo-volby-napristi-rok-pom-/domaci.asp?c=A090915_160618_domaci_kot>;

Nejdráže vyšly hlasy voličů ČSSD, za jeden strana utratila 260 korun. iDNES.cz [online]. Vydáno 4. 6. 2010 [cit. cit. 30. června 2012]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/nejdrz-vysly-hlasy-volicu-cssd-za-jeden-stranautratila-260-korun-pyq/domaci.asp?c=A100603_212249_domaci_vel>;

Šéf lidovců má stále šanci vysoudit dům. Pomoci může stát. iHNED.cz [online]. Vydáno 16. 3. 2010 [cit. 28. června 2012]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-41392150-sef-lidovcu-ma-stale-sanci-vysoudit-dumpomoci-muze-stat>>.

Elektronické prameny

Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.aboutmyvote.co.uk/register_to_vote/british_citizens_living_abroad.aspx>;

Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.electoralcommission.org.uk/glossary/q#Qualifying-Commonwealth-citizen>>;

Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2010 [online] [cit. 28. 3. 2012] dostupné z: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps6?xjazyk=CZ>>;

Historie ODS: [online]. [cit. 20. října 2012]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/historie>>;

Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <www.electoralcommission.org.uk>;

Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.electoralcommission.org.uk/voter-registration>>;

Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>;

Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.aboutmyvote.co.uk/default.aspx>>;

Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.electoralcommission.org.uk/glossary/q#Qualifying-Commonwealth-citizen>>;

Ministerstvo zahraničních věcí: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/london/cz/aktuality/archiv_aktualit/volby_2010_na_velvyslanectvi_v_londyne.htm>;

Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.aboutmyvote.co.uk/register_to_vote/british_citizens_living_abroad.aspx>;

Ministerstvo zahraničních věcí : [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/moznost-volit-pri-volbach-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-v-roce-2010-v-zahranici.aspx>>;

Ministerstvo zahraničních věcí: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/velka_britanie/kontaktni_cesky_urad/-mzv-publish-cz-o_ministerstvu-adresar_diplomatickych_misi-ceske_urady_v_zahranici-velka_britanie_velvyslanectvi_londyn.html>;

Volby do PSP České republiky v zahraničí začínají: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/udalosti_a_temata/archiv_zprav/rok_2010/x2010_05_27_volby_do_psp_ceske_republiky_v_zahranici_zacinaji.html>;

Ministerstvo zahraničních věcí: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/moznost-volit-pri-volbach-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-v-roce-2010-v-zahranici.aspx>>;

Pražský hrad: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/rozhodnuti-prezidenta/jmenovani-odvolani->

[rozhodnuti/vyhlaseni-voleb-svolani-zasedani-a-rozpusteni-poslanecke-snemovny.shtml](#)>;

Český rozhlas: Volby se blíží: [online]. [cit. 15. července 2012]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/36995 >;

Seznam rozhlasových stanic Dostupné z: [online]. [cit. 15. dubna 2012]. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_rozhlasov_stanic>;

Volby: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <www.volby.cz/zak247_1995.php>

Volební server Velké Británie: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://en.Election_Day_org_United_Kingdom29 >;

Volby do Parlamentu České republiky: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/texts/elections.html>>;

Volby do Parlamentu České republiky: [online]. [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/volby/jsv.php?ke_dni=28.07.2012&O=8>;

Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2010 [online] [cit. 28. 3. 2012] dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps6?xjazyk=CZ>>;

Ministerstvo zahraničních věcí : [online]. [cit. 15. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/moznost-volit-pri-volbach-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-v-roce-2010-v-zahranici.aspx>>;

Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2006 [online]. [cit. 25. prosince 2010]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>>;

Volební server Českého statistického úřadu: volby do PS PČR v roce 2006 [online]. [cit. 25. prosince 2010]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps53?xjazyk=CZ> >;

Největší nevládní organizace. *Aktuálně.cz* [online]. Vydáno 20. 11. 2006 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/blogy-a-nazory/komentare/clanek.phtml?id=289353>>;

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Hlasování - Žádost vlády ČR o vyslovení důvěry. [online]. Vydáno 7. 6. 2009 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=49812&o=5>>;

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Hlasování - Žádost vlády ČR o vyslovení důvěry. [online]. Vydáno 7. 6. 2009 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=49812&o=5>>;

George Parker, 'YouTube clip truns into video nasty' Financial Times, 28 April 2009, <http://www.ft.com/cms/s/0/1e863bbe-342a-11de-9eea-00144feabdc0.html>>;

Ministerstvo vnitra ČR: rejstřík politických stran a politických hnutí [online]. [cit. 30. června 2012]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickych-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=321>;

Iniciativa premluvbabuadedu.cz [online]. [cit. 25. červenec 2012]. Dostupné z: <http://www.premluvbabuadedu.cz/> >;

Občanská iniciativa Defenestrace 2010 [online]. [cit. 15. červenec 2012]. Dostupné z: <http://defenestrace2010.cz/> >;

Centrum pro výzkum veřejného mínění: tiskové zprávy [online]. [online]. [cit. 14. srpna 2012]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101038s_pv100519.pdf>;

STEM: stranické preference [online]. [cit. 10. června 2012]. Dostupné z: <<http://www.stem.cz/show/3>>;

Centrum pro výzkum veřejného mínění: tiskové zprávy [online]. [cit. 24. listopadu 2010]. Dostupné z:

<<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&s=1&offset=101>>;

Volební server volební účasti VB: [online]. [cit. 17. června 2012]. Dostupné z: <www.turnout2010.com.uk>;

Ústava ČR článek 17: [online]. [cit. 20. května 2012]. Dostupné z: <<http://www.sbirkazakonu.info/ustava-ceske-republiky/volby-do-obou-komor-sekonaji-ve-lhute-pocina.html>>;

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Hlasování - Žádost vlády ČR o vyslovení důvěry. [online]. Vydáno 3. 10. 2006 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=43953&o=5>>;

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Hlasování - Návrh na vyslovení nedůvěry vládě České republiky. [online]. Vydáno 24. 3. 2009 [cit. 27. července 2010]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=49203&o=5>>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1. Vzor pro vystavení voličského průkazu

Příloha 2. Předvolební billboardy ve Velké Británii

Příloha 3. Předvolební billboardy v České republice

Příloha 4. Předvolební průzkumy šest měsíců před volbami